

Inledning

Kommunen ska enligt 6 kap Miljöbalken göra en miljöbedömning av planer som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Ändring av Översiktsplan 2013 för Åhus omfattas av det kravet. Följande avsnitt i Konsekvenser motsvarar en strategisk miljöbedömning enligt Miljöbalken: *Miljöproblem och miljöförhållanden idag, Överväganden miljöbedömning, Områdesvisa analyser, Miljökonsekvenser - temavis* samt *Uppföljning och fortsatt arbete*. En sammanfattning av miljökonsekvenser finns även under Sammanfattning konsekvenser miljö, barn och hållbarhet.

I Barnkonsekvensbeskrivningen är fokus på planens påverkan på barn. Bestämmelser om att beslut som kan påverka barn ska utredas finns i Barnkonventionen, som är svensk lag sedan 1 jan. 2020.

För att belysa planens bidrag till en hållbar utveckling finns en Hållbarhetsbedömning där både ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter ingår. Utgångspunkten är bland annat Miljöbalkens

och Plan- och bygglagens portalparagrafer. Hållbarhetsbedömningen innehåller även en kort ekosystemtjänstanalys.

Först finns en sammanfattning av konsekvenser för miljö, barn och hållbarhet.

Ändring av Översiktsplan 2013 för Åhus benämns i fortsatt text ÄÖP Åhus.

Sammanfattning konsekvenser miljö, barn och hållbarhet

Här följer sammanfattningar av konsekvenser för miljö, barn och hållbarhet.

Sammanfattning miljökonsekvenser

Miljökonsekvensbeskrivningen förkortas nedan MKB.

Betydande miljöpåverkan

Ändring av översiktsplan för Åhus (ÄÖP Åhus) bedöms inte ge sådana negativa effekter att den inte kan genomföras. Vissa risker för miljö och hälsa innebär dock att det kan krävas ytterligare utredning eller miljöbedömning i framtiden. Det gäller påverkan på:

- Klimat och klimatanpassning.
- Vattenkvalitet.
- Buller, farlig och störande verksamhet, föroreningar och transporter.
- Riksintresse kulturmiljö och andra kulturmiljövärden.
- Skyddade arter och skyddade naturområden, biologisk mångfald och ekosystem.
- Riksintresse hamnen - verksamheter, sjöfart, andra transporter och muddring.

Länsstyrelsen har särskilt betonat behovet av att beskriva klimat, hållbara transporter, kulturmiljö, natur och Åhus hamn i MKB:n.

Alternativ

Flera olika utvecklingsalternativ har prövats under planarbetet. Miljöbedömningen har pågått parallellt och har lett till anpassning och förbättring av förslaget. Syftet har varit ett hållbart, behovsanpassat och genomförbart planförslag. Överväganden har gjorts mellan olika samhällsintressen, som bostäder, verksamheter, klimat, attraktivitet, trygghet, hållbara transporter, natur, kulturmiljö, livsmedelsförsörjning, dricksvattenskydd, rekreation och samhällsekonomi och mellan tänkbara konflikter. Utveckling i Åhus har också vägts mot resten av Kristianstads kommun och mot möjligheter för dem som är barn idag, eller inte är födda ännu, att välja användning av naturresurser, mark och vatten i framtiden.

I MKB:n beskrivs miljöförhållande och miljöproblem idag, alltså utgångsläget, och därefter jämförs nollalternativet, planförslaget och olika klimatalternativ utifrån olika klimateffekter och val av klimatanpassning.

Nollalternativet hade medfört samma, eller i vissa fall större, risker för miljö och hälsa som planförslaget.

Miljöeffekter

Genom ÄÖP Åhus kommer behov av transporter, nybyggnation och användning av bebyggelse att öka samtidigt som andelen grönytor minskar något, vilket ökar klimatpåverkan. För att sammantaget ändå få en minskad klimatpåverkan krävs bland annat en koppling till kommunens klimat- och

miljöarbete och en rad kraftfulla åtgärder som följs upp genom bland annat en årlig klimatbudget.

För Åhus bedöms högvattenstånd i havet som en större utmaning än höga nivåer i Helge å och grundvatten. Kombinerade effekter med skyfall och brister i dagvattenhantering kan leda till stora lokala problem. Skada på människor hälsa bedöms dock som större vid värmeböljor.

Under planperioden fram till år 2037 förutses endast mindre översvämningar under begränsad tid. Ny bebyggelse pekas inte ut på mark som riskerar att översvämmas. Befintlig bebyggelse, delvis med höga kulturmiljövärden, naturvärden och områden för rekreation riskerar att drabbas av översvämning. Tillgänglighet till översvämmade områden kan påverkas och föroreningar spridas. Åtgärder uppströms Åhus, till exempel återställda våtmarker, en anpassad dagvattenhantering och kustskydd på noga utvalda platser kan dämpa negativ effekt. För kustnära bebyggelse inom planområdet behöver skydd och på sikt reträtt utredas. Kulturmiljö och natur är dock svårt, eller omöjligt, att flytta och det krävs då olika former av skydd eller kompensation.

Vattenförekomster i planområdet är redan utsatta för negativ påverkan och flera miljöproblem. Både grund- och ytvatten riskerar att inte hålla god status år 2027, och därmed inte klara miljö kvalitetsnormer för vatten. Det krävs stora åtgärder för att ta hand om och rena dagvatten, sanera föroreningar och stoppa miljögifter från verksamheter, vägar och bebyggelse att nå vattnet. Likaså måste vatten användas sparsamt då grundvattnet redan är påverkat av stora och ohållbara uttag.

Buller sprids från militär verksamhet, vägar och verksamheter i Åhus. En utveckling av verksamheter samt ökade transporter kan leda till mer buller och negativ påverkan på hälsan. Buller och dess påverkan behöver kartläggas bättre inom planområdet. Andra risker med miljöfarlig verksamhet och transporter, som behöver utredas i framtiden, kan vara farligt gods, olyckor med allvarliga skador på hälsa och miljö och spridning av föroreningar. Sanering av förorenade områden är en förutsättning för de flesta åtgärder i ÄÖP Åhus.

Transporterna i Åhus är inte hållbara på sikt, med en hög andel korta bilresor och mycket genomfartstrafik. Förstärkning av tillgänglighet till gång, cykel, buss och service behöver utökas med attraktiva mobila tjänster.

Kulturmiljövärdena är mycket höga i Åhus. Förutom att hotas av översvämning så riskerar stora värden att byggas bort, inte minst gröna grundstrukturer mellan hus, som häckar, träd och förträdgårdar. Viss värdefull bebyggelse kan behöva skyddas, flyttas eller dokumenteras. Påverkan kan även förebyggas genom att anpassa byggnadshöjd och placering samt ge akt på rörelsemönster, siktlinjer och utblickar.

ÄÖP Åhus bedöms som helhet tillgodose skyddade naturvärden. Men skyddade naturområden påverkas även av klimatförändringar, invasiva främmande arter och besökare och är ofta beroende av hävd. Flera åtgärder i ÄÖP Åhus kan komma att kräva prövning enligt Miljöbalken, exempelvis bebyggelse och klimatanpassning.

Hänsyn behöver även tas till vattenskyddsområde, artskydd och skydd enligt kulturmiljölagen. För att gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster krävs anpassad skötsel och skydd även utanför skyddade områden och en koppling till kommunal grönplan, naturvårdsplan och mål för biosfärområde Kristianstads vattenrike.

Flera riksintressen överlappar i Åhus. För de flesta är bedömningen att de inte står i konflikt med varandra. Befintlig bebyggelse kan redan idag påverka olika riksintressen, och en förtätning kan motverka riksintresse för kulturmiljövård. Ny bebyggelse ska ske i samråd med Försvarsmakten för att motverka påverkan på riksintresse för totalförsvaret.

Sammanfattning barnkonsekvenser

Översiktsplanen är bara vägledande. Det betyder att barn inte kommer att märka något förrän planen genomförs och det kanske inte blir förrän de är vuxna. Men planen har stor betydelse eftersom de val vi gör idag påverkar vad vi har möjlighet att välja imorgon.

Planen visar var barn kan bo, röra sig fritt, leka och gå i skola och var det finns natur, parker och fritidsaktiviteter. Hus och vägar där barn vistas bör enligt planen vara anpassade till barns behov. Det är också bra för barn att planen visar var de vuxna har möjlighet till arbete och service. Planen påverkar inte bara barn i Åhus utan i hela kommunen, och i andra kommuner. Redan idag lever barn olika beroende på var de bor. När det kostar mycket pengar att bygga och sköta det som föreslås i planen är det viktigt att se till att det blir rättvist för alla barn, oavsett var de bor. De flesta barn i

Åhus bor nära till buss eller säkra gång- och cykelvägar men en del är beroende av att en vuxen kan följa med på vägen eller kör bil.

Planen påverkar barn i framtiden, även de som inte är födda ännu. Det ska finnas plats över till dem, så att de kan välja att använda marken till något annat än idag. Planen lyfter fram andra arter än människan, som också behöver plats. Dessutom påverkar planen klimatet, och de som är barn idag kommer att drabbas av klimatförändringens effekter.

Sammanfattning hållbarhet

Bedömning av planens bidrag till hållbar utveckling har sin utgångspunkt i Miljöbalkens och Plan- och bygglagens portalparagrafer samt kommunens kriterier för en hållbar samhällsbyggnadsprocess.

ÄÖP Åhus ger förutsättningar för en fortsatt hög tillväxt i Åhus men pekar även på stora behov av investeringar för att utveckla och bevara bebyggelse, näringsverksamhet och service.

Klimatanpassning och krav på minskad klimatpåverkan kräver både framförhållning och akuta insatser, med kostnader som kan vara svåra att motivera i ett kort perspektiv. Naturen ger goda möjligheter till inkomster i Åhus men sätter även gränser för ekonomin.

Åhus präglas av säsongvariationer och är en attraktiv plats för både boende och besökare. Det finns en oro bland boende för att känslan av trygghet ska försvinna om Åhus växer. ÄÖP Åhus fokuserar på att öka trygghet och attraktivitet med utgångspunkt från centrumutveckling och att behålla och förstärka förbindelser till omgivande natur och grönområden för framförallt fotgängare och cyklister. Planen visar på en tydlig effekt av klimatförändringar och höjd havsnivå i Åhus och behovet av att under planperioden genomföra skyddsåtgärder på tre platser samt förbereda för framtida skyddsbehov. Oro och motsättningar i samhället behöver förebyggas.

När ÄÖP Åhus genomförs kan flera möjliga intressekonflikter påverka naturen och ekosystem skadas. Ansvar för att förebygga och lösa problem och betala för skadelindring och ekologisk kompensation behöver göras tydligt, liksom vem som ska ha nytta av naturen. I planen nämns principer för detta. Planens påverkan på klimat och vattenkvalitet kommer att kräva brådskande insatser och kompensation samt regional samverkan.

Bild till höger: Patrik Olofsson.

Miljöproblem och miljöförhållanden idag

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla uppgifter om befintliga miljöproblem, påverkan på skyddade områden och miljöförhållanden om planen inte genomförs. Nedan beskrivs nuläge, och förhållande om planen inte genomförs, det vill säga nollalternativet, vilket benämns "ÖP 2013".

a. Angående flera av de ytor som i ÖP 2013 pekas ut för bebyggelse i Åhus har Länsstyrelsen meddelat att de kan bli föremål för statlig överprövning, om de skulle detaljplaneläggas.

Grundläggande krav på underlag saknas när det gäller riksintressen, Natura 2000, översvämning, hälsa, säkerhet och strandskydd.

b. Flera växt- och djurarter som behövs för att bevara höga naturvärden och biologisk mångfald är trängda i och med att deras livsmiljöer minskar genom exploatering eller förändras, inte minst på grund av människans klimatpåverkan. Ett påtagligt hot mot naturen i Åhus är spridning av trädgårdsväxter som till exempel oxbär och snöbär, och flera invasiva främmande arter, som konkurrerar med andra känsliga arter.

c. Större miljöfarlig och omgivningspåverkande verksamhet finns framförallt i Åhus hamn. I övriga industriområden är verksamheten mest förlagd inomhus, med undantag för återvinningscentral och åkeriverksamhet. Masshantering utomhus, exempelvis av grus, finns i verksamhetsområden både vid norra och västra infarterna till Åhus. Förvaring av drivmedel och gasol finns på flera ställen.

- d. Den höga andelen bilresor i Åhus, inte minst korta, samman med tung trafik till industri och verksamhet i centrum och hamn medför buller, föroreningar, risk för olyckor, spridning av stoft och damm samt stora ytor hårdgjord mark. Både bostads- och rekreationsområden samt förskolor och skolor är utsatta. Transporterna varierar under året, exempelvis är andelen besökare, fritidsboende och skördetransporter högre under sommarhalvåret.
- e. Vattenförekomster i planområdet har successivt fått en sämre statusklassning eller bedöms vara utsatta för större negativ påverkan på vattenkvalitet, medan miljökvalitetsnormerna är desamma. I såväl yt- som grundvatten finns flera miljöproblem.
- f. Orenat dagvatten påverkar framförallt Helge å och havet men även grundvattnet. Avloppsledningsnätet har brister och föroreningar kan läcka ut.
- g. I planområdet finns flera områden med föroreningar från tidigare miljöfarlig verksamhet.
- h. Risken för översvämning finns i anslutning till Helge å och kustnära områden genom en kombination av skyfall, höga flöden i vattendrag, hög havsnivå och hög grundvattennivå.
- i. ÖP 2013 pekar ut jordbruksmark för bebyggelse, vilket kan leda till bristande hushållning med resurser och sämre förutsättningar för livsmedelsförsörjning på lång sikt.
- j. Pågående användning av mark och vatten i Åhus har stor påverkan på klimatet genom transporter, byggnation och industriell verksamhet. Även invånarnas konsumtion och resor utanför kommunen och Sverige samt hur vatten, odlingsmark, skogsmark och grönska används har en direkt påverkan på klimatförändringarna.
- k. Riksintressen – påverkan på riksintresse för naturvård, friluftsliv, rörligt friluftsliv, kustzon samt Natura 2000 sker främst genom bebyggelse, besökare och annan markanvändning på Äspet, Tället och i Vannebergaområdet. Riksintresse för totalförsvar berörs av befintlig bebyggelse norr om Helge å och öster om järnvägen, vilket i viss mån gäller även för riksintresse hamn och sjöfart.
- l. Strandskydd finns längs Helge å, på Mölleholmen och österut fram till Äspetvägen samt längs hela kusten, med undantag för Helge ås utlopp och hamnen. Strandskyddets värde för allmänhetens fria rörlighet och växt- och djurliv hotas av havsnivåhöjning och översvämning av Helge å. Det finns även ett högt tryck på både ån och kusten genom besökare och boende, som måste balanseras fortlöpande.
- m. Inom planområdet finns Natura 2000-områden på Äspet vilka sammanfaller med naturreservat. Planen ansluter till Natura 2000 för Rinkaby skjutfält. Naturreservat finns även i västra planområdet. Skyddade områden påverkas av klimatförändringar, besökare, militära övningar, invasiva arter och är till stora delar beroende av hävd.

n. Ett nytt vattenskyddsområde har bildats under tiden ÄÖP Åhus har tagits fram. Den geografiska avgränsningen och bestämmelser till skydd för dricksvattenförsörjning är avgörande för Åhus fortsatta utveckling, och för avvägningar i planen.

o. Det gröna kulturarvet i form av kultiverade trädgårdar och ytor mellan husen, som stigar, sträden, odlingsrösen, grusade mindre vägar, artrika vägkanter och offentliga platser, och övergången mellan trädgård och landskap, med utblickar, långa siktlinjer och andra landskapselement, utarmas sakta. I det särpräglade tallandskapet "huggs" tomter ut och mark planas av och nya byggnader läggs som på en tårta med en grön marsipanbädd av gräs.

Överväganden miljöbedömning

Här presenteras några av de överväganden som gjorts vid en miljö- och hållbarhetsbedömning av planförslaget och som har påverkat planförslagets innehåll:

- a. Behov av ny mark för bostäder och verksamheter har vägts mot intressen som klimat, attraktivitet, trygghet, hållbara transporter, natur, kulturmiljö, livsmedelsförsörjning, dricksvattenskydd, rekreation och samhällsekonomi. Exempel på konflikter som kan uppstå mellan olika allmänna intressen är då bostäder byggs på jordbruksmark eller då förtätning av bebyggelse inkräktar på kulturmiljö, natur och friluftsliv. Exempel på konflikter som måste bemötas även på lång sikt är bebyggelse och transporter som har påverkan på klimatet under både produktion och drift och som innebär investeringar med allmänna medel.
- b. Risk för översvämning har styrt ny bebyggelse bort från mark som bedöms kunna påverkas av höjda havsnivåer under tiden fram till 2100. Det kan i sin tur leda till förtätning av befintlig bebyggelse högre upp på land, exploatering av tidigare grönytor och sämre skydd vid skyfall.
- c. Skydd av dricksvattenförsörjning på lång sikt har vägts mot behov av verksamhetsmark. Utveckling av bebyggelse för verksamheter i närheten av nytt vattenskyddsområde måste ske med mycket stor försiktighet.
- d. Bostadsbebyggelse har lokaliserats utmed befintliga och planerade cykelvägar för att öka tryggheten och öka förutsättningen för hållbara transporter. Sådan bebyggelse kan samtidigt leda till en konflikt med utpekade grönstråk i kommunal grönplan.
- e. Skadelindringshierarkin har använts i de första stegen i ordningen: *undvika* och *minimera*, då några utvecklingsområden tidigt i planprocessen har valts bort eller begränsats på grund av höga naturvärden. På så vis kan de senare stegen i hierarkin: *utjämna* och *kompensera* ekologiska och rekreativa värden undvikas. I vissa föreslagna områden kommer utjämning och kompensation av naturvärden dock att behöva tillämpas i fortsatt planarbete.
- f. Överväganden har gjorts med avseende på riksintresse hamn och om lokalisering av verksamheter i hamnen berättigas av att de är bundna till sjöfart. I bedömningen ingår de risker, störningar och transporter som hamnverksamheten medför. Slutsatsen är att verksamheternas placering i hamnen är motiverad så länge det är miljömässigt och samhällsekonomiskt försvarbart med hänsyn till bland annat havsnivåhöjning och översvämning.
- g. Förslag till väggkorridor i ÖP 2013 har plockats bort i planförslaget vilket kan gynna hållbara transporter och attraktivitet hos platsen. I samma syfte har överväganden gjorts för att genom ny bebyggelse förstärka cykelvägar och kollektivtrafikstråk och göra det enklare att välja bort bilen. När

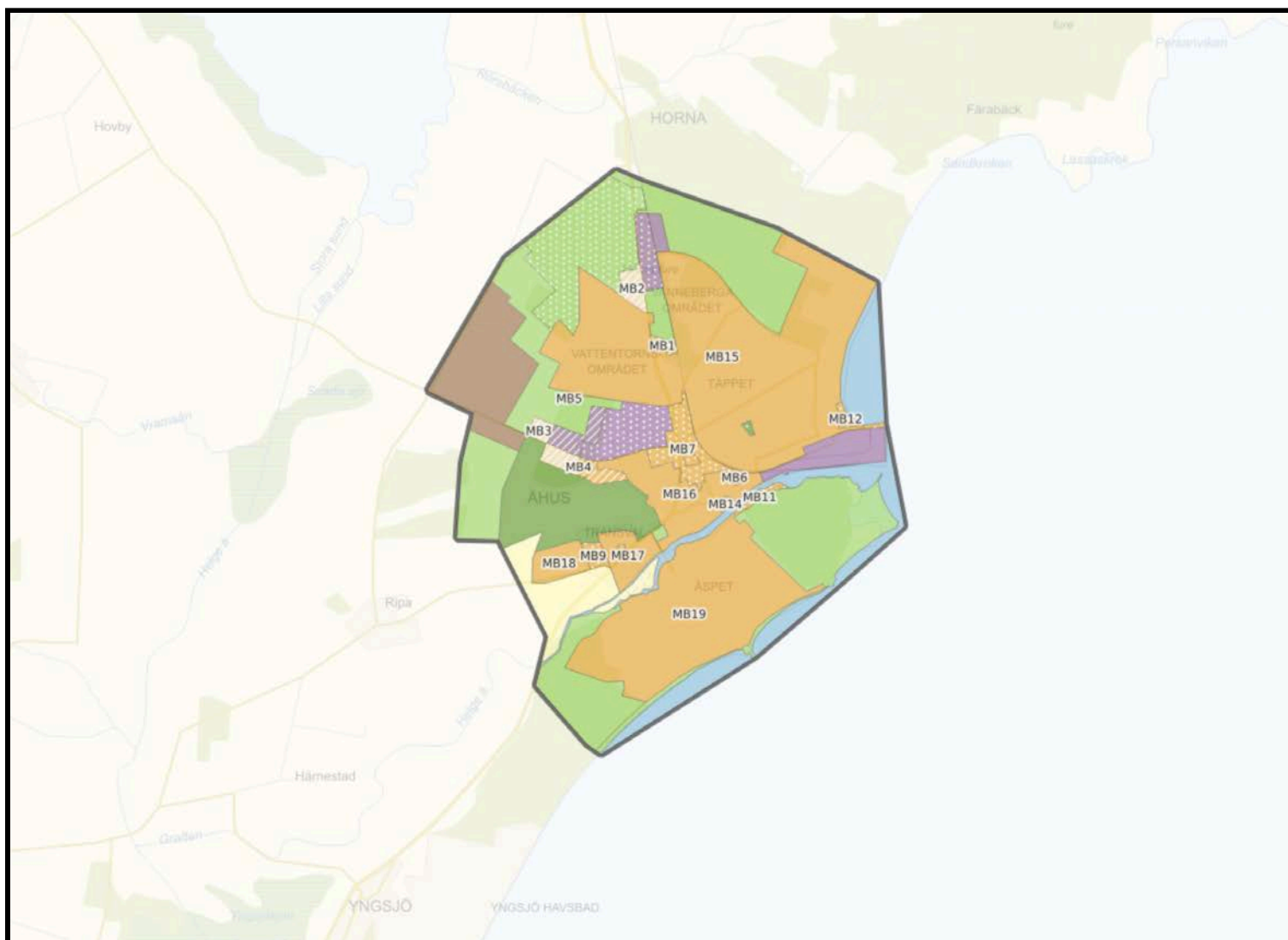
det gäller att minska genomfartstrafik i Åhus krävs dialog med bland annat Trafikverket, om att styra trafiken mot andra alternativ.

h. Överväganden har gjorts i planarbetet för att genomföra kommunens planeringsunderlag, så som trafikplanen, grönplanen, naturvårdsplanen, kulturmiljöprogrammet och riktlinjer för bostadsförsörjning. I vissa fall pekats konflikter ut som måste lösas i fortsatt arbete.

i. Hushållning med mark och resurser leder samtidigt till att förstärka befintlig bebyggelse, service och infrastruktur, eller att göra planerade investeringar möjliga.

j. Utveckling Åhus har vägts mot behov av bebyggelseutveckling i resten av Kristianstads kommun, och mot fördelning och prioritering av resurser i andra orter. Tillväxt av Kristianstad och Åhus har prioriterats. Den markanvändning för bostäder och verksamheter som tillgodoses genom Ändring av översiktsplan för Kristianstad stad samt ÄÖP Åhus riskerar att lämna lite utrymme för utveckling i resten av kommunen, om den kopplas till prognoser för befolkningsökning.

k. Behov inom planperioden har vägts mot möjligheter för dem som är barn idag, eller inte är födda ännu, att välja användning av naturresurser, mark och vatten i framtiden.

Områdes- och användningsvisa analyser

Här beskrivs avvägningar, konsekvenser och effekter för respektive mark- och vattenanvändning i planförslaget, inklusive pågående (befintlig) användning. Dessutom finns analyser i korthet för de delområden där utveckling eller ändrad användning föreslås. Beskrivningen för varje område visar hur förslaget följer tidigare inriktning i detaljplan och översiktsplan (ÖP 2013) samt andra kommunala planeringsunderlag som grönplan (t ex utpekad tätortsnära natur, planerat grönstråk/blåstråk eller ekologiska samband), trafikplan (t ex planerad cykelväg) och naturvårdsplan. Dessutom nämns olika faktorer som behöver hänsyn i fortsatt arbete; som t ex riksintressen, kulturmiljö, buller, farlig transport, föroreningar, översvämning och sårbart grundvatten. Avstånd till kollektivtrafik, service, skola med mera ger exempelvis en bild av vilka transporter som behövs samt social och ekonomisk hållbarhet (närhet, tillgänglighet, underlag för service och kostnad för utveckling).

Konsekvenser beskrivs även kortfattat i fliken Planförslaget/Markanvändningskarta, se *Hänsyn* samt *Ställningstagande konsekvenser* för respektive område.

Mångfunktionell bebyggelse

Avvägning

En förtätning av kustnära tomtmark som begränsas av översvämning, kusterosion, livsmedelsproduktion, riksintressen och höga naturvärden. Möjligheten att tillgodose en efterfrågan på bostäder i ett läge med tillgång till teknisk försörjning och kollektivtrafik gör att ny och befintlig bebyggelse prioriteras trots risk för framtida konflikt.

Finns som pågående och utvecklad eller ändrad användning.

Utvecklad användning finns även som klimatanpassningsytor med kustskydd i form av hårda strukturer eller mjuka lösningar (3 st, se *Hamnpiren*, *Spritan* och *Täppetstranden*).

Konsekvenser

Biologisk mångfald missgynnas. Kustskydd kan påverka natur, rekreation och kulturmiljö. Möjlig konflikt med grönstruktur. Fornlämningar och höga kulturmiljövärden. Förorenade områden. Vattenskyddsområde. Dagvatten och instängda områden. Risk för förorening av grundvatten och ytvatten. Översvämning av befintlig bebyggelse. Befintlig bebyggelse inom eller i anslutning till riksintresse för totalförsvaret, kulturmiljövård, kustzon, friluftsliv, väg och sjöfart. Kusterosion. Buller

från väg, järnväg, verksamheter och skjutfält. Transportväg för farligt gods. Regional kraftledning. Riskverksamheter. Hushållning med resurser, möjlig ökad trygghet och attraktivitet att förtäta inom och i anslutning till befintlig bebyggelse. Gynnar lokal handel och samhällsservice.

Kombinerade effekter

Koppling till befintlig bebyggelse och samhällsservice. Närhet till kust innebär både sårbarhet och attraktivitet.

ÄNDRAD ANVÄNDNING (NY)

MB 1 Täppet – Villaskolan

Park enligt tidigare detaljplan. Inte i ÖP 2013. Tätortsnära natur och flera nya planerade grönstråk genom området. Riksintresse för väg och totalförsvar i anslutning. Påverkas av farlig transport och buller från väg och järnväg. Buss, skola och lekplats inom 400 m och service 1 500 m.

MB 2 Horna 3:12 väster om väg 118

Handel och förskola enligt tidigare detaljplan. Som bostäder i ÖP 2013. Tätortsnära natur, utredning av kommunal reservatsbildning i anslutning och nytt grönstråk planeras. I anslutning till riksintresse väg. Ingår i naturvårdsplan och regional grönplan. Naturinventering visar på höga värden. Påverkas av farlig transport och buller. Buss, skola och lekplats inom 450 m, medan annan service finns på cirka 2 400 m avstånd.

MB 3 Horna 54:1

Inte tidigare detaljplanerad och inte i ÖP 2013. Tätortsnära natur och ny planerad grönstruktur. Gränsar till naturvårdsplan och naturreservat. Inte kulturmiljö eller riksintressen. Potentiellt förorenad mark i närheten och sårbart grundvatten, buller från trafik och industri. Ny cykelväg planeras. Buss, skola, förskola, lekplats inom 1,5 km och 2 km till affär.

MB 4 Golfbanan

Golf enligt tidigare detaljplan. Inte i ÖP 2013. Flera ekologiska samband. Hotspots för vilda pollinatörer. Kulturmiljö finns och fornlämningar, men inte riksintresse. Påverkas av buller från vägtrafik och industri. Ny cykelväg planeras i närheten, skola och lekplats inom 800 m, buss och service inom 1 500 m.

MB 5 Förskola

Natur enligt tidigare detaljplan. Inte i ÖP 2013. Tätortsnära natur och förslag till ny grönstruktur. Kulturmiljö finns men inte riksintresse. Visst buller från väg och industri. Sårbart grundvatten. Buss, skola och service inom ca 1 500 m och lekplats inom 400 m avstånd.

UTVECKLAD ANVÄNDNING

MB 6 Kvarteret Stinsen

Bostäder, handel, centrum m m enligt tidigare detaljplan. Enligt ÖP 2013 centrumutveckling. Skyddszon viktig grönstruktur, men ingen ny planerad. Berörs av fornlämning, kulturmiljö och riksintressen kustzon och kulturmiljö. Medeltida landskap. Påverkas av översvämning, skyfall, buller från väg och järnväg samt förorenat område i närheten. Cykelväg finns nära och buss, skola, lekplats och affär inom 500 m.

MB 7 Kvarteren Brisen Hantverkaren m fl

Handel och verksamhet enligt tidigare detaljplan. Som bostäder och verksamhet i ÖP 2013. Nytt grönstråk o grönyta i anslutning och park/långgräs inom området. Hotspots för vilda pollinatörer. Inom riksintresse kustzon och i anslutning till riksintresse väg och totalförsvar. Kulturmiljö finns. Påverkas av höga bullervärden, förorenat område och skyfall. Nära till buss, skola, lekplats och annan service, inom 400 m.

MB 8 Transval Yngsjövägen

Bostäder enligt detaljplan. Inte i ÖP 2013. Ekologiska samband. Fornminne och kulturmiljö men inte riksintresse. Sårbart grundvatten. Påverkan från farlig transport och buller från väg. Ny cykelväg planeras. Lekplats och buss inom 400 m och 800 m till skola och förskola. Annan service på cirka 1 500 m avstånd.

MB 9 Transval Glassfabriken - Ripavägen

Bostäder, mindre industri, kontor, hotell och natur enligt tidigare detaljplan. Inte i ÖP 2013. Nytt grönstråk planerat och ekologiska samband. Fornlämning och kulturmiljö men inte riksintresse. Sårbart grundvatten. Påverkan från farlig transport och buller från väg. Ny cykelväg planeras. Lekplats nära, buss, skola och förskola inom 1 000 m och annan service på cirka 1 700 m avstånd.

MB 10 Kvarteret Kollekulla

Bostäder och mindre industri enligt tidigare detaljplan. Bostäder i ÖP13. Skyddszone viktig grönstruktur, men ingen ny planerad. Berörs av fornlämning, kulturmiljö och riksintresse kustzon. Påverkas av farlig transport, förorenat område, översvämning, skyfall och buller från väg, järnväg och industri. Cykelväg finns nära, och buss, skola, lekplats och affär inom 500 m.

MB 11 Söder om Helge å/Äspet

Delvis småbåtshamn och restaurang enligt tidigare detaljplan. Delvis bostäder, skola och omsorg samt grönstråk i ÖP 2013. Delvis tätortsnära natur. Ekologiska samband och blåstråk finns i anslutning. Riksintresse kustzon, friluftsliv och rörligt friluftsliv. I anslutning till riksintresse sjöfart. Ansluter till Natura 2000 och naturreservat samt naturvårdsplan. Hotspot för vilda pollinatörer. Regional grönstrategi. Höga kulturmiljövärden och fornlämning. Översvämning och erosion. Buss, skola och service inom 1 500 m och lekplats på cirka 700 m avstånd.

MB 12 Täppetstranden

Klimatanpassningsyta. Kustskydd i form av en mjuk lösning, framförallt strandfodring. Skydd av allmänna intressen, med avseende på evenemang och besöksnäring, mot kusterosion. Frilufts- och evenemangsområde, natur och vattenområde enligt detaljplan. Inte i ÖP 2013. Tätortsnära natur. Riksintresse kustzon, sjöfart och totalförsvaret. Strandskydd. Flera ekologiska samband. Kulturmiljövärden. Utfyllnadsområde, kusterosion och översvämning.

MB 13 Hamnpiren

Klimatanpassningsyta. Fast kustskydd i form av en hård struktur. Skydd av riksintresse hamn mot enstaka högvattenhändelser och inflöde till hamnområdet från havet. Skyddsplantering, delvis frilufts- och evenemangsområde, natur och vatten enligt detaljplan. Inte i ÖP 2013. Tätortsnära natur. Riksintresse kustzon och totalförsvaret samt nära riksintresse väg och sjöfart. Strandskydd. Kulturmiljövärden. Förorenat område, utfyllnadsområde, översvämning och kusterosion.

MB 14 Spritan - Kajpromenaden

Klimatanpassningsyta. Fast kustskydd i form av en hård struktur. Skydd av riksintresse kulturmiljövård mot enstaka högvattenhändelser i Helge å och havet. Industri i detaljplan med skydd av kulturellt värdefulla byggnader. Centrumutveckling i ÖP 2013. Ansluter till naturvårdsplan, planerat grön- och blåstråk samt utredningsområde för cykeltrafik. Riksintresse kulturmiljövård och kustzon samt nära riksintresse friluftsliv och sjöfart. Fornlämning och

synnerligen höga kulturmiljövärden. Utfyllnadsområde, förorenat område och översvämning.

Verksamheter och industri

Avvägning

En förtätning av tätortsnära verksamhets- och industrimark som begränsas av översvämning, livsmedelsproduktion, riksintressen, höga naturvärden och närhet till bostäder. Möjligheten att tillgodose en efterfrågan på verksamhetsmark i ett läge med tillgång till teknisk försörjning, transportleder och kollektivtrafik gör att ny och befintlig bebyggelse tillåts trots risk för framtida

konflikt. När det gäller hamnen prioriteras förbindelse med sjöfart. Finns som pågående och utvecklad eller ändrad användning.

Konsekvenser

Biologisk mångfald och rekreation missgynnas. Fornlämningar. Förorenade områden. Dagvatten och förorening av grund- och ytvatten. Stoff och partiklar till luft. Buller från transporter, verksamheter och skjutfält. Transportled för farligt gods. Riskverksamheter och skyddsavstånd. Risk för störning på människors hälsa. Gynnar näringslivet. Hushållning med resurser att förtäta befintlig industrimark. Avvägning riksintresse hamn görs på nationell nivå.

Kombinerade effekter

Koppling till transportleder på hav och land.

ÄNDRAD ANVÄNDNING (NY)

V1 verksamhetsområde - Flötövägen

Natur enligt tidigare detaljplan. Tätortsnära natur och ny planerad grönstruktur. Delvis som verksamheter i ÖP13. Berörs av kulturmiljö, men ingen fornlämning eller riksintresse. Sårbart grundvatten. Buller från trafik och industri. Ny cykelväg planeras. Buss inom 1 km och 1,5 km till affär.

UTVECKLAD ANVÄNDNING (BEFINTLIG)

V2 verksamhetsområde Horna - öster om väg 118

Industri enligt detaljplan. Tätortsnära natur och ny planerad grönstruktur i närheten. Ingår i naturvårdsplan och regional grönstrategi. Hotspots för vilda pollinatörer. I anslutning till riksintresse för väg, friluftsliv och totalförsvar. Inte kulturmiljö. Sårbart grundvatten. Buller från trafik och industri.

Cykelväg finns och buss inom 150 m. Cirka 2,5 km till affär.

V 3 Verksamhetsområde centralt - väster om väg 118

Industri enligt detaljplan. Privat parkmark och flera ekologiska samband finns, men ingen ny grönstruktur planerad. Hotspots för vilda pollinatörer. Inte i ÖP13. Fornlämning och kulturmiljö finns men inget riksintresse. Påverkas av förorenat område, och delvis av skyfall och sårbart grundvatten samt buller från trafik och industri. Cykelväg finns och buss inom 500 m, cirka 900 m till affär.

Grönområde och park

Avvägning

Sandiga ängsmarker, parkmark och golfbana i direkt anslutning till Åhus bebyggelse. Behovet av tätortsnära rekreation och grön infrastruktur prioriteras framför andra intressen. Finns som pågående och utvecklad användning.

Konsekvenser

Biologisk mångfald, kulturmiljö, rekreation och andra ekosystemtjänster kan gynnas. Fornlämningar. Potentiellt förorenat område. Risk för förorening av grundvatten. Buller från väg, järnväg och skjutfält. Hushållning med resurser – mark reserveras för rekreation och hälsa där potentialen är stor.

Kombinerade effekter

Närhet till havet och kusten ökar områdets värde för rekreation och turism.

Golfbanan är pågående användning, se ovan.

UTVECKLAD ANVÄNDNING

Åhusparken

Skola och park enligt detaljplan. Som bostäder i ÖP 2013. Mindre park enligt grönplan och ekologiska samband. Riksintresse kustzon och totalförsvaret. Kulturmiljö. Risk för översvämning. Busshållplats intill, förskola inom 500 m och skola inom 1 000 m. Ny cykelväg planeras.

Natur och friluftsliv

Avvägning

Skog, sandig gräsmark, våtmark, strand, småvatten och blottad sand i anslutning till Åhus bebyggelse. Möjlighet till biologisk mångfald som grunden för friska ekosystem, vilket i sin tur behövs för ekosystemtjänster och alla arters överlevnad. De höga naturvärdena i området och behovet av tätortsnära grön infrastruktur gör att pågående markanvändning prioriteras framför övriga intressen och kan förstärkas och utvecklas genom lagliga skydd. Finns som ett flertal olika ytor för pågående användning och en yta för utvecklad användning.

Konsekvenser

Biologisk mångfald, rekreation och det gemensamma kulturarvet gynnas. Hushållning med resurser – mark och vatten reserveras för andra arters livsmiljö, människors hälsa, klimatanpassning och grön infrastruktur där potentialen är stor. Ekosystemtjänster. Reträttmark för djur och växter. Befintlig bebyggelse kan förekomma. Ny bebyggelse missgynnas. Fornlämningar. Funktion som naturligt kustskydd. Hög risk för översvämning, erosion och instängda lägen nära kust och å. Buller från skjutfält och väg. Potentiellt förorenade områden. Relativt goda kollektiva transporter.

Kombinerade effekter

Koppling till natur och friluftsliv i havet, längs kusten och uppströms Helge å. Möjlig konflikt mellan friluftsliv och naturvård. Bebyggelse och infrastruktur utgör avbrott.

UTVECKLAD ANVÄNDNING

N 1 Horna fure 3:12

Inte detaljplanerad. Delvis bostäder i ÖP 2013. Tätortsnära natur och ny grönstruktur och grönstråk planerade. I anslutning till riksintresse väg och totalförsvar samt naturreservat. Ingår i naturvårdsplan och regional grönstrategi. Hotspot för vilda pollinatörer. Naturinventering visar på höga värden och ekologiska samband. Påverkas av farlig transport och buller från väg och verksamhet. Buss i direkt anslutning, skola och förskola inom cirka 350 m och annan service på cirka 2 200 m avstånd.

Areell näring

Avvägning

Odlad terräng med spridd bebyggelse. Möjligheten till livsmedelsproduktion gör att bebyggelse begränsas och pågående markanvändning prioriteras framför andra intressen. Finns som pågående användning.

Konsekvenser

Biologisk mångfald och friluftsliv missgynnas vid hög produktion. Regional kraftledning. Buller från väg. Potentiellt förorenat område. Fornlämningar. Förorening av grund- och ytvatten. Behov av bevattning vid torra. Nära översvämningsytor vid Helge å. Hushållning med resurser – bördig mark reserveras för matproduktion. Bidrag till självförsörjning och landskapsvård.

Kombinerade effekter

Närhet till naturmark gynnar livsmedelsproduktion och anpassning av produktionsmetod kan ge ökad positiv effekt.

Landsbygd

Avvägning

Till stor del odlad terräng och betesmark med spridd bebyggelse i anslutning till tätort, väg och vattendrag. Möjligheten till ny bebyggelse begränsas av tillgång till teknisk försörjning, strandskydd, översvämning och möjlighet till livsmedelsproduktion. Finns som pågående användning.

Konsekvenser

Biologisk mångfald och kulturmiljö kan missgynnas. Fornlämningar. Strandskydd. Översvämning och stranderosion. Ny bebyggelse kan hindra rationellt jordbruk. Buller från väg. Transportled för farligt gods.

Kombinerade effekter

Växelverkan mellan tätort och omgivande landsbygd kan balansera framtida behov av krishantering och alternativ samhällsutveckling.

Vatten

Avvägning

Hav och vattendrag där höga värden och intressen för naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård, totalförsvar samt hamnverksamhet och sjöfart delvis går omlott. Finns som pågående användning.

Konsekvenser

Möjlig konflikt mellan olika riksintressen där försvarsintresset ska ges företräde. Marin ekologi kan missgynnas. Buller under och över vatten. Fysiska skador på botten. Tillförsel av föroreningar, organiskt material och invasiva främmande arter. Erosion och sedimentation. Havsnivåhöjning. Tidvis höga flöden i Helge å och svämzoner. Naturbaserade åtgärder för klimatanpassning kan öka biologisk mångfald. Turism och kulturmiljö kan då även gynnas.

Kombinerade effekter

Koppling till miljöer och intressen på land, i Helge å avrinningsområde och i hela Östersjön. Möjliga konflikter mellan lokala och nationella avvägningar.

Miljökonsekvensbeskrivning - inledning

Sammanfattning

En sammanfattning av konsekvenser för miljö, barn och hållbarhet finns under *Sammanfattning* ovan.

Bakgrund och syfte

Här beskrivs miljöpåverkan av Ändring av översiktsplan för Åhus (ÄÖP Åhus), för att motsvara kraven på en strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelser i Miljöbalken och Plan- och bygglagen. För en sammanfattning av översiktsplanens innehåll, syfte och förhållande till andra planer och program hänvisas till plandelen.

Avgränsning

Planen och konsekvensbeskrivningen omfattar i första hand planområdet, det vill säga Åhus. Vissa frågor kan beröra ett större geografiskt område eller belysas ur ett regionalt perspektiv. ÄÖP Åhus bedöms dock inte ha en betydande negativ miljöpåverkan på andra kommuner och regioner. Konsekvenser beskrivs för tiden fram till 2037. När det gäller frågor som klimateffekter och klimatpåverkan är planeringshorisonten längre fram, men miljöbedömningen kommer att behöva aktualiseras varje mandatperiod.

Avgränsningssamråd för miljökonsekvensbeskrivningen har ägt rum med Länsstyrelsen Skåne den 16 december 2021. Länsstyrelsen framförde följande konsekvenser som särskilt viktiga att belysa:

- Olika klimatalternativ.
- Allmänhetens riskmedvetande kopplat till klimatförändringar.
- Eventuella framtida kustskydd.
- Skydd av befintlig bebyggelse vid översvämning.
- Höjda grundvattennivåer.
- Hållbara transporter.
- Riksintresse kulturmiljö.
- Skyddade arter och områden enligt 7 kap. Miljöbalken.
- Riksintresse hamn – verksamheter i Åhus hamn.

Fokus i konsekvensbeskrivningen är på risker och konflikter som kan behöva belysas när planerad mark- och vattenanvändning genomförs samt förslag till åtgärder som kan hjälpa.

Alternativ

När planförslaget har tagits fram har olika utvecklingsstrategier och framtidsscenarioer jämförts, liksom pågående trender i samhället. Miljö- och hållbarhetsbedömningen har pågått parallellt med planarbetet och har lett till anpassning och förbättring av förslaget. Några av de överväganden som gjorts presenteras i *Överväganden miljöbedömning*. Syftet har varit ett hållbart, behovsanpassat och genomförbart planförslag. I konsekvensbedömningen jämförs:

- Nollalternativet, vilket speglar en trolig utveckling om översiktsplanen inte revideras.
- Planförslaget.
- Dessutom klimatalternativ utifrån olika klimateffekter och val av klimatanpassning.

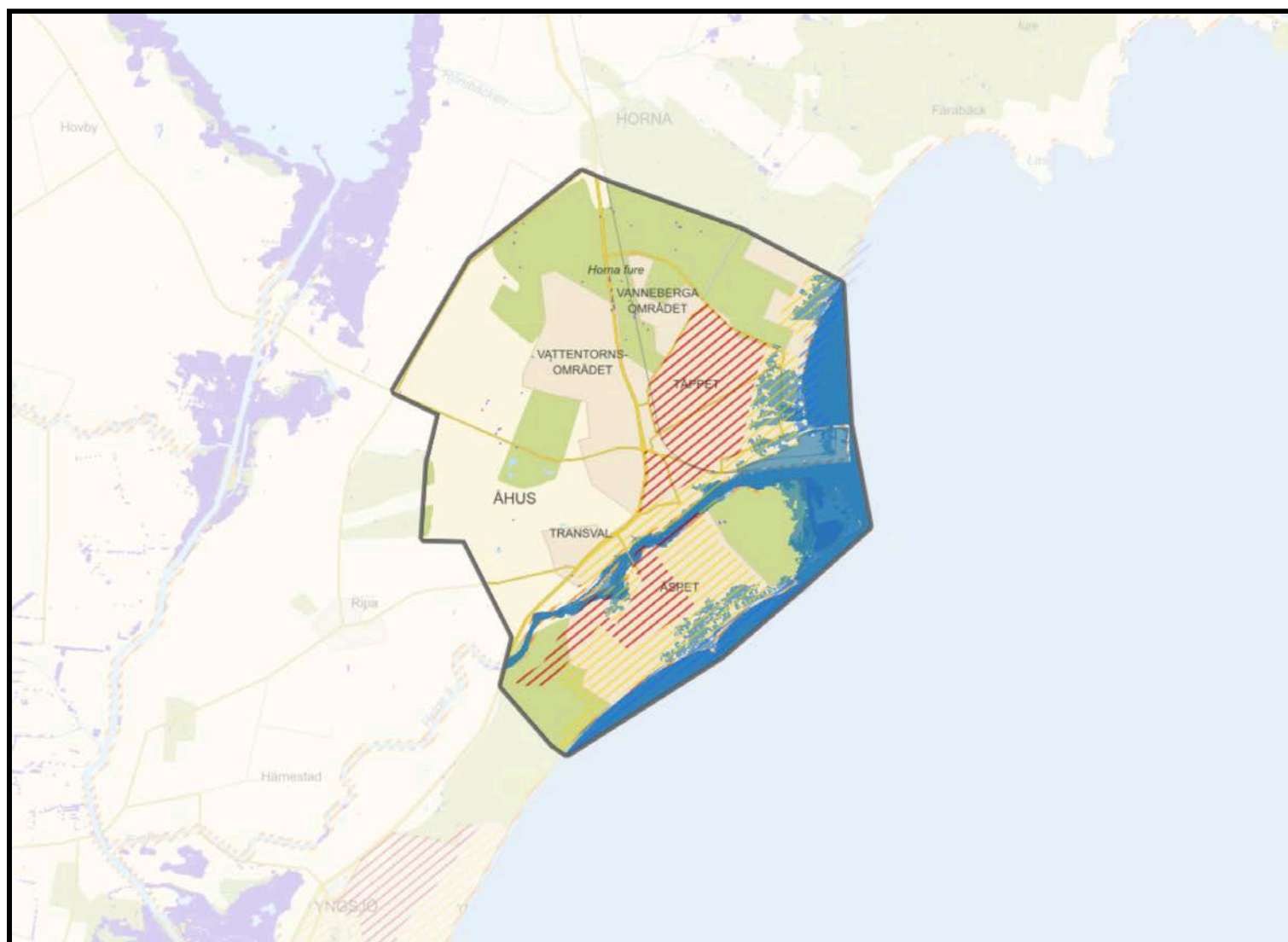
Miljöeffekter av planen

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) särskilt belysa den betydande miljöpåverkan som kan uppkomma genom planen. ÄÖP Åhus bedöms inte medföra sådana stora negativa effekter att den inte kan genomföras. Inom följande områden kan risker för miljö och hälsa dock kräva ytterligare utredning eller MKB i framtiden, nedan beskrivs kortfattat påverkan och effekter. Jämför gärna med nuläge och nollalternativet. Även exempel på åtgärder som kan hjälpa mot betydande negativa miljöeffekter beskrivs i de flesta fall.

- Klimatpåverkan av planen.
- Klimatförändringar.
- Klimatanpassning – kustskydd och reträtt.
- Vattenkvalitet.
- Buller.
- Transporter.
- Farlig och störande verksamhet.
- Föroreningar.
- Skyddade arter och skyddade områden.
- Biologisk mångfald och ekosystem.
- Riksintresse kulturmiljö och andra kulturmiljövärden.

- Riksintresse hamnen - verksamheter, sjöfart, andra transporter och muddring.

Länsstyrelsen har också framfört behovet av att beskriva olika klimatalternativ samt att använda översiktsplanen och konsekvensbeskrivningen till att öka allmänhetens riskmedvetande kopplat till klimatförändringar. Till konsekvensbeskrivningen hör för planen relevanta effekter av klimatförändringar och vilka alternativ för klimatanpassning, i form av kustskydd och reträttåtgärder, som planen föreslår. När det gäller höjd havsnivå redovisas tre planeringshorisonter; år 2022, 2060 och 2100. Även planens påverkan på klimatet beskrivs.

Miljökonsekvenser - klimat

Här beskrivs både klimatpåverkan, klimatförändringar och klimatanpassning. Det vill säga:

- den påverkan på klimatet som ÄÖP Åhus har.
- vilka klimatförändringar som förväntas.

- den anpassning av Åhus som krävs till klimatförändringar, vid genomförande av ÄÖP Åhus.

Klimatpåverkan

Om planen genomförs fullt ut kommer behovet av transporter att öka. Påverkan på klimatet beror bland annat på tillgång till kollektivtrafik och utveckling av färd- och drivmedel men kommer att kunna bli betydande, se även avsnittet Hållbara transporter. När det gäller byggnader står klimatpåverkan från såväl nybyggnation som produktionsfas för en betydande andel, enligt Boverket. Givetvis påverkar även drift och användning av befintlig bebyggelse klimatet liksom annan mark- och energianvändning. När Åhus byggs ut och förtätas minskar totala andelen grönytor som kan dämpa klimatpåverkan.

Kristianstads kommun har tagit fram ett förslag till Klimat- och miljöplan. De förslag till åtgärdsområden inom *Hållbar energi*, *Cirkulär ekonomi*, *Grön samhällsutveckling* och *Hälsosam livsmiljö* som föreslås skulle sammantaget ge goda förutsättningar för minskad såväl territoriell som konsumtionsbaserad klimatpåverkan från Åhus och boende i planområdet. Det gäller exempelvis åtgärder för klimatsmart teknik och energi, trädplantering, byggnation, kolinlagring och transporter. Klimat- och miljöplanen ska bland annat följas upp genom en årlig klimatbudget.

Klimatförändringar

Effekter av klimatförändringar omfattar för Åhus del översvämning genom höjd havsnivå i kombination med höjd grundvattennivå i kustnära lägen, höga flöden i Helge å, skyfall, kusterosion genom en minskad strandzon, skred längs Helge å och kusten, torka, värmeböljor, bränder och storm.

För Åhus bedöms högvattenstånden i havet vara en större utmaning än höga flöden i vattendrag och höga grundvattennivåer. Skyfall och nederbörd bedöms inte höja havsvattenståndet nämnvärt men kan givetvis leda till stora lokala problem i lågvattenpunkter och instängda områden, särskilt i kombination med högt grundvatten. Kombinerad effekt kan inträffa där höjd havsnivå, skyfall, höga flöden i Helge å, höjd grundvattennivå och bristande dagvattenhantering sammanfaller.

Sannolikheten för att Åhus skulle drabbas av ett 100-års högvatten i havet och ett skyfall samtidigt bedöms som mycket liten.

Sannolikheten för skada på människors hälsa bedöms som större vid värmeböljor jämfört med översvämning, medan översvämning, skred, torka, bränder och storm kan ha stor påverkan på materiella tillgångar, kulturarv och rekreativa värden.

Översvämning år 2022, 2060 och 2100

Planen beskriver högvattenstånd utifrån tre olika tidshorisonter: år 2022, 2060 och 2100. Under planperioden (t o m år 2037) förutses endast så kallade högvattenhändelser, vilka innebär mindre översvämningar under begränsad tid, se karta.

Planen undviker att peka ut ny bebyggelse på mark som riskerar att översvämmas vid höjd havsnivå, med undantag för en förtätning vid Stinsen. Däremot finns befintlig bebyggelse som kommer att drabbas. När det gäller skydd mot översvämning värderas det mesta av bebyggelsen i Åhus utifrån en relativt sett kort livslängd, cirka 50 - 60 år. Bebyggelse av riksintresse och med höga kulturmiljövärden ges däremot ett skyddsvärde under längre tid. Planen pekar således endast ut kustskydd för miljöer med riksintresse såsom kulturmiljövård, sjöfart, friluftsliv och naturvård. För övrig bebyggelse behöver reträttåtgärder utvecklas för att nå en långsiktig lösning, se Klimatanpassning. När det gäller riksintresse för naturvård är kustnära naturvärden på land svåra att flytta eller kompensera inom planområdet, då naturen vid översvämning är trängd mellan bebyggelse och hav. Den naturmark som finns är extra viktig att bevara.

Inga samhällsviktiga verksamheter i Åhus drabbas vid översvämning på grund av havsnivåhöjning. Kommunens överskådliga bedömning utifrån skyfallskartering är densamma för översvämning genom skyfall. Metoden som använts i risk- och säkerhetsanalysen (RSA) är bland annat "*3 steg för ett robustare Kristianstad*" (originalversionen togs fram av Malmö stad och Lunds Tekniska Högskola och avser risker och sårbarheter inom en kommunkoncern och alla dess delar) samt *Identifiering av samhällsviktig verksamhet* (MSB). Ingen ny samhällsviktig verksamhet planeras heller på översvämningssmark. Dock kan viktig infrastruktur beröras där väg för transport av farligt gods (Yngsjövägen) passerar Helge å. Vägsträckan tangerar planområdet.

Tillgänglighet för boende, teknisk service, räddningstjänst och rekreation kan hindras vid översvämning. En höjdsättning av byggnader för att möta stigande havsnivå kan förvärra situationen, då dagvatten därifrån leds mot lågpunkter i omgivande bebyggelse och vägnät.

Vid översvämning eller högt grundvatten i förorenade områden kan miljö- och hälsofarliga ämnen spridas i omgivningen. Flera förorenade områden finns i planområdet. Sanering av förorenade områden bör genomföras i takt med att markanvändningen anpassas till höga vattennivåer och erosion. Läs mer i avsnittet Föroreningar.

Endast ett fåtal enskilda avlopp finns i planområdet, och en liten andel jordbruksmark. Om sådan mark läggs under vatten finns risk för att gödning och växtskyddsmedel sprids nedströms och ut i havet.

Kust- och havsplanen föreslår att historisk översvämningsmark åter används för utjämning av höga vattenflöden. Åtgärder uppströms Åhus kan minska höga flöden i Helge å och få en positiv effekt på planområdet.

För att undvika en kombinerad effekt måste dagvattenhanteringen anpassas till såväl skyfallsplan för Åhus som eventuella nya kustskydd och höjd havsnivå.

Läs mer om åtgärder mot översvämning i avsnittet Klimatanpassning.

Ras, skred och erosion

Erosion finns längs Helge å och kusten, med mest påtaglig effekt vid några platser längs havet. Erosion är en naturlig process som innebär att material flyttas från en plats till en annan. Så länge det finns plats för sand och sediment att röra sig, både längs med och ut och in, är stranden ett gott skydd för landskapet innanför och påfyllning av sand från havet och uppströms vattendrag sker naturligt. I de fall där det finns bebyggelse på stranden och i dynerna innanför förhindras den naturliga transporten och påfyllningen av sand. Samma effekt ger så kallade hårda strukturer, som används i syfte att skydda enskilda byggnader eller bebyggelsen i stort. Istället kan erosionen förvärras, där eller på annan plats, och strandens totala volym sand minska av sådana åtgärder. Utrymmet för en dynamisk rörelse i strandzonen minskar även när havet stiger och stranden trängs in mot en bebyggd kustlinje.

När det gäller ras och skred så finns det förutsättning för skred i finkorniga jordarter längs Helge å och stränder längs kusten. Berörda områden sammanfaller till alltså stor del med ytor där det finns hög risk för erosion och översvämning vid höjd havsnivå. Effekten och konsekvenser av skred ska därför ses i kombination med dessa och kan bäst förebyggas genom samordnade insatser.

Det krävs särskild hänsyn vid markarbete och planen pekar inte ut någon ny bebyggelse inom riskområden. Under en övergångsperiod kan mjuka lösningar med dyner skydda riksintressen på stranden men på sikt återstår endast reträttåtgärder för befintlig bebyggelse, se Klimatanpassning.

Torka, värmeböljor, bränder och storm

Generellt blir både extrem torka, regn och värme vanligare, men variationerna är stora under året och mellan år. I Åhus är jorden känslig för uttorkning och vattenbrist kommer sannolikt att bli det normala under sommaren. Stormar, som uppstår främst under höst och vinter, kommer att kunna förstärka högvatten och kusterosion. Vid extrem torka och med många människor i rörelse utomhus finns risk för spridning av bränder i de större skogsområdena runt Åhus, med skada på människor och egendom som följd. Sannolikheten för skada på människors hälsa på grund av värmeböljor och ultraviolett strålning bedöms som mycket hög.

Gemensamt för extrema väderhändelser är att läget följs kontinuerligt av Räddningstjänsten och i samverkan med andra kommuner och myndigheter. Vid behov höjs beredskapen. Hur klimatet utvecklas beror bland annat på människans användning och konsumtion av fossila bränslen, mark och resurser. Åtgärder som kan lindra och minska effekter av klimatförändringar sammanfaller med åtgärder som minskar samhällets klimatpåverkan, som att bevara och tillföra naturmark, träd och vegetation som skyddar mot solinstrålning och vind och ger en god vattenbalans. Det är viktigt att minimera värmehållande och hårdgjorda ytor.

Klimatanpassning

I detta avsnitt beskrivs framförallt klimatanpassning med koppling till beredskap för översvämning och kusterosion. När det gäller översvämning är fokus på höjd havsnivå, se även Klimatförändringar.

För områden berörda av översvämning och kusterosion genom höjd havsnivå har olika skyddsalternativ bedömts i arbetet med ÄÖP Åhus. Alternativen omfattar åtgärder för anpassning, skydd och reträtt, som redan har pekats ut i Kust- och havsplanen (KHP). I praktiken behöver de olika åtgärderna kombineras över tid inom planområdet. Läs mer om åtgärderna nedan.

Till Kust- och havsplanens konsekvensbeskrivning hör ett underlag till samhällsekonomisk konsekvensanalys av skydd mot kusterosion (se KHP, Ekonomiska konsekvenser). Med utgångspunkt från dess slutsatser om nytta, målgrupp och kostnader när det gäller alla former av kustskydd, och

med avvägningar mot övriga kommuninvånare, kommande generationer samt växter och djur, har alternativet med totalt skydd, alltså att skydda hela Åhus genom en vall/hårda strukturer längs stranden eller ute i havet, inte bedömts genomförbart i arbetet med ÄÖP Åhus.

För alla kustskyddsalternativ gäller att ingen ny bebyggelse tillåts inom områden som riskerar att översvämmas, med motivering att kommunen på sikt inte kan säkerställa tillräckligt skydd mot olyckor som kan drabba människors liv, hälsa, miljö och egendom och att samhällsviktiga funktioner och stora ekonomiska investeringar, som infrastruktur och tekniska försörjningssystem, inte bör utsättas för översvämningsrisk. Översvämningshotad mark bör i första hand utnyttjas för funktioner som periodvis tål vatten.

I de fall där inget skydd planeras inom planperioden och framtida utredningar inte visar på lämpliga skyddsåtgärder kommer områden på sikt att tillåtas översvämmas. För fastigheter i dessa områden bör reträtt förberedas och planeras. Naturreservat, stränder och andra berörda områden viktiga för friluftsliv, natur och besöksnäring tillåts i princip att översvämmas, permanent eller tillfälligt. Strandområden av riksintresse för friluftslivet och naturvård bör dock skyddas så länge det är ekonomiskt försvarbart genom mjuka lösningar, som strandfodring/dyner. När det gäller natur bör reträtt eller kompensation såväl inom som utanför planområdet utredas.

För viss bebyggelse i centrala Åhus, med riksintresse eller höga kulturmiljövärden, är partiellt skydd mot översvämning aktuellt genom hårda strukturer. I vissa fall kan enstaka byggnader komma att flyttas och kulturmiljövärden som inte kan skyddas, flyttas eller omhändertas bör dokumenteras. Hamnen skyddas till viss del genom hårda strukturer, men all eventuell verksamhet som saknar koppling till sjöfart och riksintresse hamn, bör lokaliseras till annan plats.

För områden berörda av kusterosion har på liknande sätt olika alternativ utretts. Sammanfattningsvis skyddas som princip inte privat egendom med allmänna medel. Befintliga byggnader och hårda strukturer, som förvärrar erosion, behöver tas bort för att tillåta naturlig transport och påfyllnad av sand. För berörda boende behöver reträtt planeras. Eventuellt bevaras strandområden viktiga för riksintresse och allmänheten genom mjuka skydd så länge det är ekonomiskt och miljömässigt försvarbart, med hänsyn till höjd havsnivå, översvämning och erosion.

Läs mer om vilka åtgärder som kan vara aktuella nedan.

Kustskydd

Kustskydd definieras i ÄÖP Åhus, liksom i Kust- och havsplanen, av olika typer av mjuka lösningar, hårda strukturer och andra åtgärder i strandzonen och havet.

Mjuka lösningar

Strandfodring försöker efterlikna naturlig ackumulation av sand på stranden. Åtgärden kan gynna både enskilda och allmänna intressen, framförallt rekreation. Enligt planen kan åtgärden komma ifråga för att under en övergångsperiod gynna biologisk mångfald och skydda riksintresse för friluftsliv vid både Tappet och Äspet, men inte enskilda fastigheter. Fodringen försvinner gradvis eller snabbt, exempelvis vid storm. Den kräver återkommande underhåll. Växt- och djurliv påverkas både vid sandtäkt och vid fodring. Åtgärder kräver tillstånd. Kostnaden är stor och återkommande.

Plantering av ålgräs pågår utanför Åhus och planen pekar även ut möjligheten att anlägga naturbaserade stenrev utmed Äspet-kusten. Åtgärderna bidrar till biologisk mångfald och dämpar vågenergi och erosion.

Ett fortsatt arbete med dyner för att minska kusterosion skulle även kunna fördröja översvämning inåt land.

Sandtäkt

Till strandfodring krävs återkommande påfyllning av sand. Kommunen har påbörjat en utredning om sandtäkt i havet. Sandutvinning till havs kan ersätta uttag på land. Utvinningen påverkar lokalt i havet genom grumling, fysisk störning och förlust och kan även med skonsamma metoder påverka höga naturvärden, biologisk mångfald och växter och djur som säl, lekande fisk och sjöfågel.

Åtgärder i strandzonen och havet

De grunda havsområdena närmast land har i de flesta fall höga naturvärden, och har goda förutsättningar för bland annat kärleväxter, alger, bottenlevande djur och fisk. Växt- och djurliv kan påverkas av tillfälliga förändringar i vattenkvalitet, såsom grumlighet, och inblandning av olika sorters bottensubstrat från djuphavet eller land (som vid strandfodring). Planområdet påverkas även av transporter till havs, i hamnen och på Helge å.

Strandzonen är generellt en viktig livsmiljö för växter och djur, och en del av den gröna infrastrukturen längs kusten. De områden som utreds för kustskydd bedöms redan idag ha förlorat en relativt stor del av sina naturvärden. Vid skyddsåtgärder bör förlusten av natur alltid kompenseras, se

Kompensation. Plantering av ålgräs och anläggning av naturbaserade rev ökar den biologiska mångfalden.

Hårda strukturer

Hårda strukturer och skydd i strandzonen förhindrar sandtransport och naturlig utveckling av stranden. De gynnar fast egendom och i huvudsak enskilda intressen. Åtgärder kräver tillstånd och kostnader för skydd kan vara återkommande om skyddet behöver förstärkas, till exempel vid havsnivåhöjning.

Ett fast kustskydd i form av en hård struktur pekas ut norr om hamnen. Skyddet ska hindra inflöde till hamnområdet från havet norrifrån, vid Åhus vindsurfing.

Hamnens verksamhet kommer med all sannolikhet att behöva skyddas med andra hårda strukturer, exempelvis höjd kaj och invallningar inom området, och en anpassad dagvattenhantering.

Hård struktur pekas även ut för att skydda riksintresse för kulturmiljövård och andra höga kulturmiljövärden vid del av kajen, längs Helge å.

Skydden är begränsade till sin utbredning och påverkar sannolikt inte naturmark, men material och påverkan måste utredas i fortsatt arbete och anläggning kräver tillstånd. Hårda strukturer hindrar naturliga flöden för vatten och sand.

De fasta skydden kommer sannolikt att fungera som ett skydd mot enstaka högvattenhändelser och för ett begränsat område under överskådlig tid, men på sikt kommer de inte att vara tillräckliga. Då återstår endast reträtt eller förflyttning av riksintressanta värden. Kulturhistoriska värden är dock ofta bundna till plats och sammanhang och översvämningsskydd kan påverka kulturvärdet negativt. Se även Kulturmiljö.

Prövning av vattenverksamhet enligt Miljöbalken krävs vid anläggning på översvämningsbara ytor.

Reträttåtgärder

Reträtt är en anpassning till havets medel- och högvattenstånd och förändringar i kustlinjen.

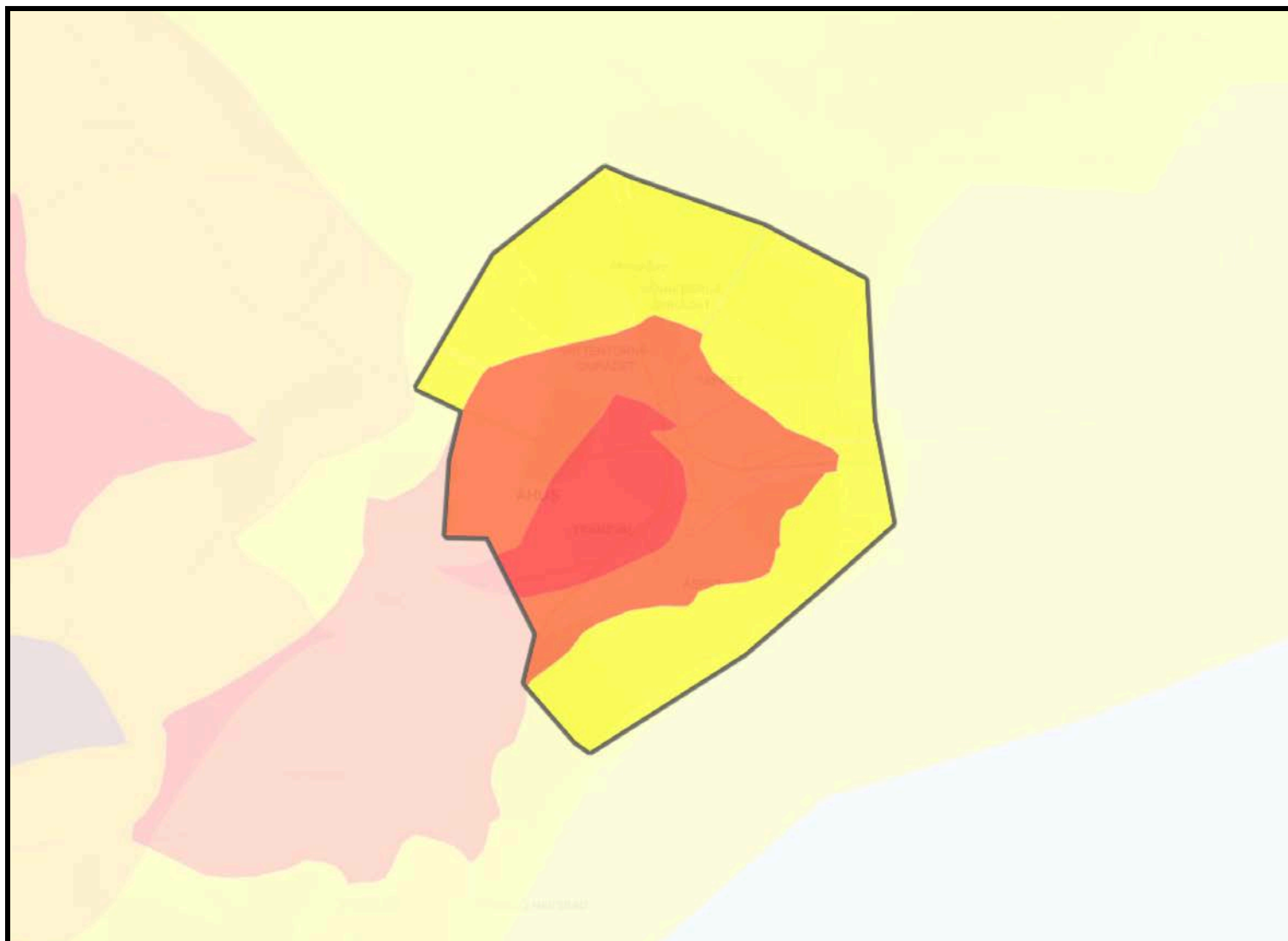
Markanvändningen ändras för överskådlig tid från land till vatten i områden som berörs av höjd havsnivå. Reträtt innebär förlust av land, enskild egendom och bebyggelse när havet höjs men gynnar naturligt landskap och ekosystemtjänster. Reträtt kräver inget tillstånd men på sikt en omprövning av detaljplaner, byggrätter och områdesbestämmelser som berörs av översvämning. Innebär en engångskostnad för reträtt och eventuell planering för bebyggelse på annan plats inom eller utanför planområdet.

Planen visar på ett behov av att redan under planperioden utreda reträtt för kustnära bebyggelse, som i framtiden kommer att påverkas av höjda havsnivåer. Det gäller framförallt för områdena Äspet och Täppet. Högvattenhändelser genom en kombinerad effekt av höjd havs- och grundvattennivå, höga flöden i Helge å och lokala skyfall kan inträffa redan idag och kommer med all sannolikhet att drabba Åhus allt tätare under planperioden. Sådana händelser är begränsade i tid men kan få stora negativa konsekvenser på fast egendom och leda till spridning av föroreningar. Kusterosion, enskilda åtgärder som snabbar på erosion och sedimenttransport samt åtgärder för att skydda enskilda fastigheter, exempelvis genom höjdsättning, kan förvärra utvecklingen och påskynda behovet av storskalig reträtt.

Planen pekar inte ut lämpliga reträttytor för befintlig bebyggelse. En viss omflyttning kommer sannolikt att kunna ske inom planområdet. Under planperioden behöver även lämplig mark utredas utanför planområdet. Åhus är redan idag i ett trängt läge, med översvämningssområde för Helge å, jordbruksmark, transportinfrastruktur och riksintresse för totalförsvaret, friluftsliv och natur som omger orten. För många kommer antagligen en flytt till andra orter i kommunen att vara ett gott alternativ.

Kompensation vid klimatanpassning

Förlust av naturvärden och ekosystemtjänster vid skyddsåtgärder eller reträtt i samband med klimatförändringar bör i första hand undvikas och minimeras, i andra hand kompenseras i eller utanför området. Värde, kvalitet och yta för kompensation av natur bör utredas enligt skadelindringsprincipen och kompenseras enligt kommunens aktuella riktlinjer.

Miljökonsekvenser - vatten och miljö kvalitetsnormer (MKN)

Här beskrivs påverkan på vattenkvalitet och miljö kvalitetsnormer (MKN) för grundvatten och ytvatten. MKN för utomhusluft och buller bedöms inte vara relevanta för Åhus planområde.

Vatten

Berörda vattenförekomster inom planområdet är grundvattenmagasin inom Norra och Södra Kristianstadsslätten samt Yngsjö och kustvatten i Västra Hanöbukten och Landöbukten. Graften är en delsträcka av Helge å i dess utlopp i Åhus och räknas som en ytvattenförekomst. Läs mer i Planförutsättningar.

Vattenförekomster i planområdet har successivt fått en sämre statusklassning eller bedöms vara utsatta för större negativ påverkan på vattenkvalitet, medan miljökvalitetsnormerna är desamma. I såväl yt- som grundvatten finns flera miljöproblem. Planens påverkan är relativt liten i förhållande till den samlade effekten på Hanöbukten, från landområden uppströms och Östersjön som helhet.

Åtgärder i planområdet kan dock både förvärra och dämpa negativ påverkan, inte minst i de punkter där ytvatten och dagvatten från land mynnar i havet. Berörda vattenförekomster riskerar att inte hålla god status år 2027.

Orenat dagvatten påverkar framförallt Helge å och havet men även grundvattnet, särskilt det ytliga. Dagvatten tillåts infiltrera i lätta jordar utan föregående rening. Avloppsledningsnätet har brister och föroreningar kan läcka ut. Föreslagen verksamhetsmark kan öka föroreningar från fordonsuppställning, förvaring av kemiska produkter och transporter. Samtidigt minskar möjligheten till dagvattenrening ovan mark vid förtätning av Åhus. Föroreningar från tidigare miljöfarlig verksamhet kan spridas okontrollerat vid översvämning.

Berörda grundvattenförekomster påverkas av stora och många uttag och en utveckling av Åhus begränsas av möjligheten till dricksvattenförsörjning. Vattenransonering och ett förbud mot att använda dricksvatten annat än som livsmedel kan bli norm. Ökade grundvattenuttag ökar även mängden nytt vatten som sugts från omgivningen vid nybildning. En större del av marken blir inströmningsområde för grundvatten. Risken för förorening ökar snabbt och vid kusten finns risk för saltvatteninträngning.

Utbyggnad enligt ÄÖP Åhus följer i övrigt utbyggnad av verksamhetsområde för vatten och avlopp enligt VA-strategi.

Det finns sammantaget en risk att planen gör det svårare att uppnå, eller bevara, miljökvalitetsnormer för vatten. Genom att följa de åtgärdsprogram för vatten, som är bindande för kommunerna, uppnås en lägstanivå. Det finns dock en stor utmaning i att miljöeffekter i vatten kan uppträda långt från källan/åtgärden, både geografiskt och i tid. Även positiva effekter kan ha en lång eftersläpning. Status för kommunens vattenförekomster får enligt lag inte försämrats eller äventyras, och det kommer att krävas ett avsevärt fördjupat arbete för att analysera påverkan på vatten vid genomförande av planen. Inte minst kommer det att krävas stora ekonomiska investeringar.

Det är tydligt motiverat med särskilda skyddsåtgärder i planområdet, till exempel prioritering av ytor till att hantera dagvatten och en förebyggande sanering av områden som riskerar att översvämmas. Särskild hänsyn behövs vid grundläggning och när genomsläppliga ytor görs hårda, så att inte inströmning av grundvatten påverkas. Hårda ytor, inklusive takyta, bör kompenseras med genomsläppliga ytor för grundvattenbildning och rening. I första hand bör dagvatten renas lokalt, för att inte sprida föroreningar nedströms.

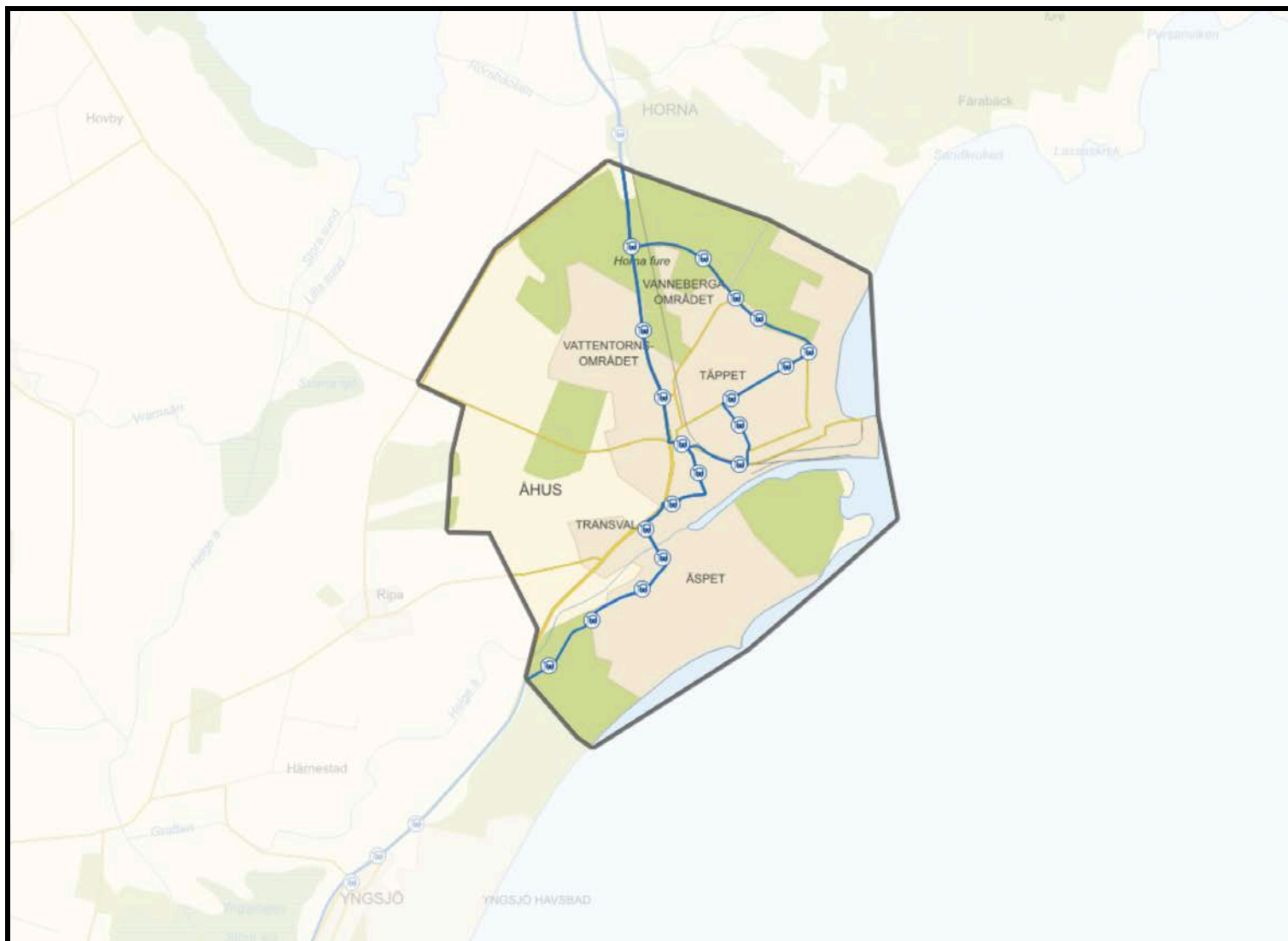
Kartan till höger visar risken för att det inte går att nå miljökvalitetsnormer (MKN) för ekologisk status för ytvatten respektive kemisk status för grundvatten. Med hjälp av lagerlistan i kartan kan även statusklassning samt beslutade MKN visas.

Ekologisk status ytvatten

- Risk
- Osäker risk
- Ingen risk (inklusive ej klassade)

Kemisk status grundvatten

- Risk
- Potentiell påverkan
- Ingen risk (inklusive ej klassade)

Miljökonsekvenser - buller och transporter

Buller

Stora delar av planområdet påverkas av buller från det militära skjutfältet i Rinkaby och av buller från väg. Buller uppstår genom en hög andel korta bilresor inom planområdet, genomfartstrafik och tunga transporter till verksamheter och industri. Buller sprids från verksamheter i hamnen men även från andra verksamhetsområden i Åhus. Buller har en negativ effekt på människors hälsa. Till havs sprids undervattensbuller från sjöfarten, fritidsbåtar och militär verksamhet i en ännu så länge relativt okänd omfattning, med stor negativ påverkan på djur.

En utveckling av hamnverksamheten skulle i framtiden kunna medföra ett behov av att kartlägga den samlade bullernivån från området och dess påverkan på omgivningen. Den militära verksamheten, farleden till havs och en del av väg- och järnvägsnätet är av nationell betydelse och avvägning av

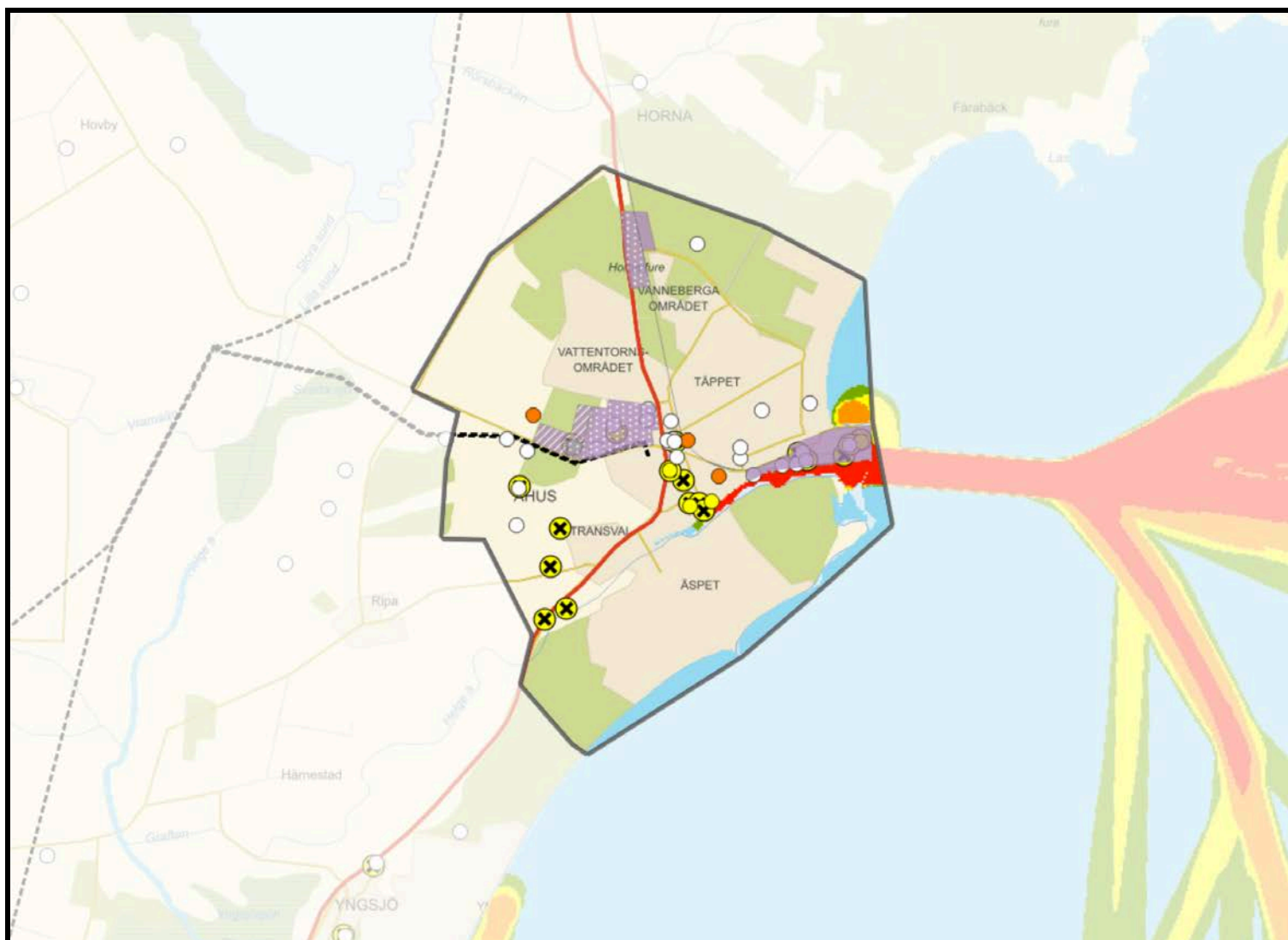
intressen görs på statlig nivå.

Hållbara transporter

Både Kust- och havsplanen och ÄÖP Åhus prioriterar goda transportvägar till Åhus hamn, såväl till sjöss som på land, och till Åhus i övrigt. Det innebär en ökad trafik, som kan leda till förorening av luft och vatten, buller, sämre hälsa, införsel av främmande arter, klimatpåverkan och skador på havsbotten. Det hade varit en fördel med en ökning av godstrafik på järnväg och till sjöss under förutsättning att transporterna är hållbara ur miljösynpunkt. Den befintliga järnvägen används inte idag.

Klimatförändringar kan leda till skador på viktig infrastruktur för transporter och annan kommunikation. Inte minst finns risker vid transportvägar för farligt gods. Tillsammans med Trafikverket behöver åtgärder som ska förlänga livslängden på befintlig vägstruktur utredas samt vilka alternativ som kan finnas till genomfartstrafik i centrala Åhus.

Inventeringar visar att andelen resor med bil är hög i Åhus, även bilinnehavet är högre än för kommunen i övrigt. Det kan innebära en relativt svår övergång till olika alternativa färdmedel. Många av dagens resor i Åhus är kortare än 3 kilometer. Planens syfte att genom ny bebyggelse förstärka gång, cykel och kollektivtrafikstråk, stärka tillgängligheten till service och göra det enklare att välja bort bilen ger förutsättningar för en mer hållbar förflyttning. För att öka farten på övergången kommer det även att behövas ett arbete med livsstilsförändring och attraktiva mobila tjänster.

Miljökonsekvenser - risker och föroreningar

Farlig och störande verksamhet

Liksom i nollalternativet innebär planen betydande risker framförallt i Åhus hamn. Någon ny bebyggelse föreslås inte i anslutning till hamnen. I resten av planområdet finns risker särskilt i anslutning till förvaring av drivmedel, etanol och gasol samt transport av farligt gods.

Stora risker är kopplade till föroreningar från tidigare verksamhet. Se Föroreningar nedan.

Åhus hamn har en verksamhet som efterhand måste anpassas till klimatförändringar med stigande havsnivå. Hamnen ligger ca 1,8 – 2 m ö h. Många dagvattenbrunnar och utsläpp till havet är på en lägre nivå än så. Dagvatten leds idag ut med självfall. Det kan leda till översvämning om vattnet

trycks tillbaka. Vid skyfall och storm kan vatten leta sig in såväl "bakvägen" från land och genom vågor över kajkanten. Åhus hamn ansvarar för anpassning av dagvattenhantering inom hamnområdet.

I hamnen finns lagring och hantering av farligt gods, och hamnverksamheten i sig är tillståndspliktig enligt miljöbalken. Det finns flera anläggningar och verksamheter i Åhus som vid en olycka kan innebära fara för allvarliga skador på människor eller miljö, så kallade Seveso-anläggningar. En förutsättning för hamnen är möjligheten till muddring i hamnbassängen och kanalen samt olika typer av underhåll. Vid tidigare muddringar har tillstånd lämnats till avvattning på land och deponering i havet. Såväl på land som i havet finns risk för spridning av föroreningar från muddermassorna, och både muddring och deponering i havet kan orsaka fysiska skador på botten och grumling av vattnet.

Planen pekar på en kombination av skyddsavstånd och andra åtgärder och att lämplig lokalisering av ny bebyggelse avgörs inom ramen för detaljplaneprocessen eller bygglovsprövning. Sådana åtgärder kan även bli aktuella för att skydda befintlig bebyggelse vid en förtätning av verksamhetsområden eller en förändring av befintlig verksamhet, inklusive transporter.

Föroreningar

Här beskrivs spridning av föroreningar och planens påverkan på förorenade områden.

Stora risker är kopplade till föroreningar från tidigare verksamhet i planområdet. Flera av de förorenade områdena i Åhus kommer antingen att översvämmas och/eller påverkas av högt grundvatten. Det finns en stor risk för spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen till omgivningen oavsett planalternativ. Detta är särskilt allvarligt i närhet av vattendrag, hav och sårbart grundvatten, där föroreningen hamnar utom kontroll.

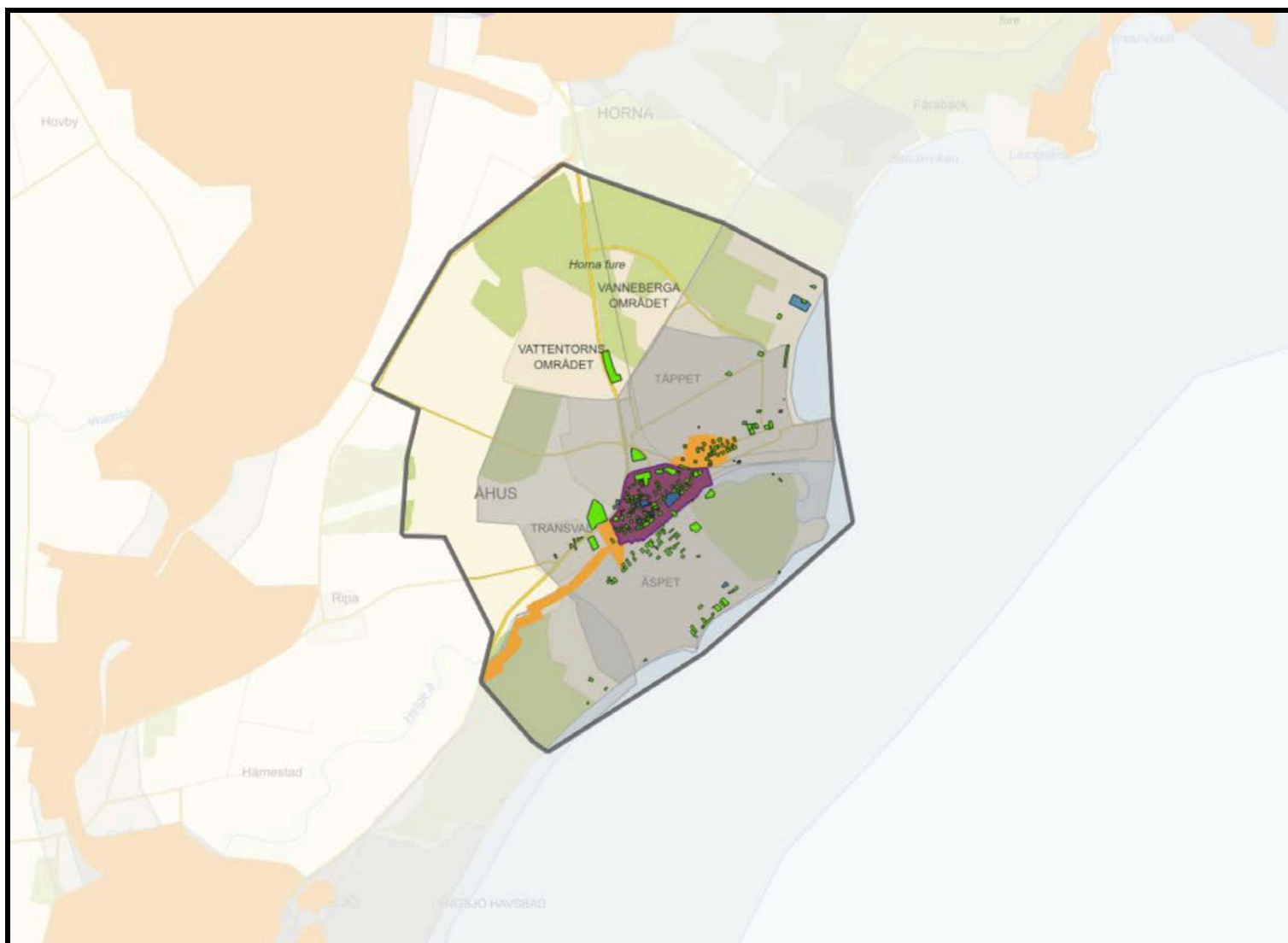
Generellt sett utgår arbete med förorenade områden från prioriteringsverktyget MIFO samt den handlingsplan som antogs av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2023. Enligt handlingsplanen utgör "risk för översvämning" en av sex prioriteringsgrunder som ska beaktas vid prioritering mellan förorenade områden med hög riskklass.

Specifikt för Åhus och planområdet har ett av högriskobjekten (klorerade lösningsmedel på Stinsen 1) undersökts och underlaget kommer att ligga till grund för en nedklassning av risk.

När det gäller Åhus hamn har oljeföroreningar från en nedlagd oljedepå hittats spritt över hamnområdet, invid grundvattenytan. Förutom en historisk deponi, som är riskklass 2, består Åhus hamn till största delen av utfyllnadsmassor. Det innebär risk för att föroreningar kan påträffas i hela hamnområdet och med spridning till omgivningen. Hamnen som helhet har vid en undersökning år 2011 -- 2012 placerats i riskklass 3, enligt prioriteringsverktyget MIFO. Fastigheten Hamnen 1 är under utredning med avseende på PFAS-förorening. Vidare åtgärder hanteras i pågående tillsynsärende. Vad gäller föroreningssituationen inom hamnområdet så har kommunen identifierat ett behov av att se över tidigare riskklassning eftersom översvämningsrisken då inte beaktades.

Kommunen har ett internt kartsystem där information om förorenade områden finns samlad. Kartskiktet uppdateras fortlöpande och informationen används i flera olika sammanhang, till exempel i detaljplanearbete.

Undersökningar och efterföljande saneringar måste göras i god tid innan markanvändningen i hamnen och i övriga förorenade områden anpassas till höjd havsnivå, översvämning och erosion. I annat fall kan föroreningar få okontrollerad spridning. Sanering av förorenade områden kan samordnas med annan markanvändning.

Miljökonsekvenser - kulturmiljö

Här beskrivs påverkan på riksintresse för kulturmiljövård och andra höga kulturmiljövärden.

Riksintresse kulturmiljövård

Riksintresse kulturmiljövård kommer att beröras av förtätning av bebyggelse inom kvarteret Stinsen.

Påverkan kan förebyggas genom att anpassa byggnadshöjd och placering samt ge akt på rörelsemönster, siktlinjer och utblickar.

För övrigt kommer riksintresset att påverkas av översvämning på grund av höjd havsnivå och höga flöden i de delar som ligger utmed Helge å på längre sikt. Kombinerad effekt kan inträffa där bristande dagvattenhantering sammanfaller.

Bebyggelse av riksintresse för kulturmiljövård och med synnerligen höga kulturmiljövärden har ett skyddsvärde under betydligt längre tid än annan bebyggelse. Viss sådan bebyggelse i centrum, som riskerar att översvämmas, kan komma att skyddas genom hårda strukturer eller flyttas.

Fornlämningar och många kulturhistoriska miljöer är dock bundna till en plats och förlorar sitt kulturhistoriska värde om de lyfts ur sitt sammanhang. Olika typer av översvämningsskydd riskerar att påverka kulturvärdet negativt. I dessa fall är utgrävning, dokumentation och annat omhändertagande nödvändiga åtgärder.

Förutom havsnivåhöjningen ger människans klimatpåverkan en ökad risk för bränder. Äldre byggnader placerade nära varandra är mycket känsliga och möjligheten till brandskydd bör undersökas.

Övrig kulturmiljö

En utmärkande kulturmiljö för Åhus är "sandflyktstallarna". De präglar Åhus som helhet och ger området en mycket stark karaktär. Tallarna har dessutom sin egen kulturhistoria. En trend som är negativ för träd i allmänhet och för tallar i Åhus i synnerhet är att de huggs ner utan att ersättas, såvida inte återplantering föreskrivs i detaljplan. Trädens existens beror på hur vi inreder våra trädgårdar. Allt större uterum, trädäck och pooler på allt mindre tomter kräver att träd tas ned för att ge plats. Träd tas också bort för att inte skugga, skräpa ned och för att skapa fler soltimmar. Att träd ger skydd genom beskuggning och lä och renar luften är en aspekt som ofta förbises. Träden ger en ekosystemtjänst med sin blotta närvaro.

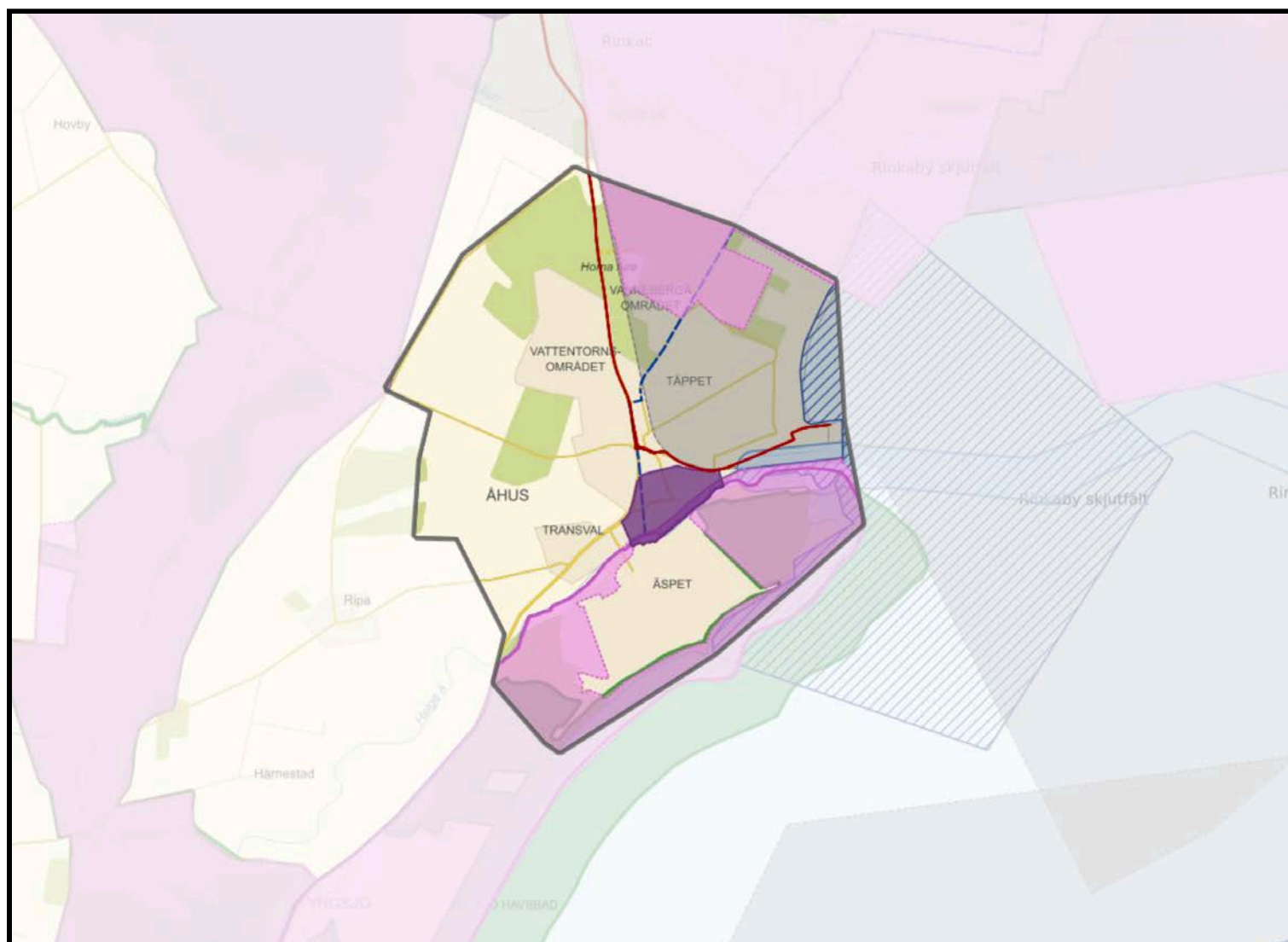
I tallandskapet "huggs" tomter ut, mark planas av och den nya byggnaden läggs som en tårta på en grön marsipanbädd av gräs. Det blir en villatomt på planmark i stället för att de naturliga förutsättningarna på plats tas tillvara. Det specifika gröna kulturmiljövärdet utarmas sakta.

En annan trend i äldre villaområden är att gröna grundstrukturer tas bort. Häckar av ansevärd ålder och storlek ersätts med plank. En välväxt häck behöver tid och arbete, och det är inget som prioriteras. Förträdgårdar som tidigare varit medskapare av inte bara vackra miljöer för husägaren utan även bidragit till gatumiljön, förändras i allt större grad. Det kan röra sig om hårdgjorda ytor framför huset i stället för grönska. Avgränsade element som murar, låga staket eller häckar tas bort och gräns mellan gata och tomtmark blir flytande. Liknande lösningar används oavsett omgivning och utan hänsyn till platsens historia. Hur tomten har disponerats, det vill säga var hus och andra byggnader placerats i förhållande till omgivningen, har varierat över tid. Olika tiders planideal

avspeglas även i förhållande till storlek på tomt, biltrafik och parkering. Detta gäller i högsta grad även det gröna kulturarvet som är resultatet av sin tid.

Det gröna kulturarvet i form av kultiverade trädgårdar och ytor mellan husen, som stigar, stråden, odlingsrösen, grusade mindre vägar, artrika vägkanter och offentliga platser, och övergången mellan trädgård och landskap, med utblickar, långa siktlinjer och andra landskapselement, försvinner sakta.

Genom en högre grad av anpassning till befintlig bebyggelse, tolkning av historiska inslag och värdering av grönskans betydelse för kulturmiljön kan utarmningen minska.

Miljökonsekvenser - riksintressen

Läs mer om konsekvenser på riksintresse för kulturmiljövård under *Kulturmiljö*.

Riksintresse naturvård, kustzon samt friluftslivet enligt 3 kap. Miljöbalken och riksintresse turism och rörligt friluftsliv enligt 4 kap. Miljöbalken kommer att påverkas av klimatförändringar som översvämning och stigande havsnivå. Påverkan sker även genom bebyggelse, besökare och annan markanvändning på Äspet, Tället och i Vannebergaområdet. Både Kust- och havsplanen och ÄÖP Åhus omfattar vissa åtgärder för skydd och reträtt av höga värden för natur och friluftsliv, och föreslår inga åtgärder som kan förvärra situationen eller skada riksintresset. ÄÖP Åhus stärker friluftslivets intressen i jämförelse med nollalternativet.

Avseende riksintresse kustzon bedöms föreslagen markanvändning omfattas av undantag för utveckling av befintlig tätort, enligt 4 kap. 1 § andra stycket Miljöbalken. Enligt planförslagets ställningstagande får förändringar av bebyggelse och anläggningar ändå inte vara av en sådan omfattning att de påtagligt kan skada de samlade natur- och kulturvärdena inom områdena. Förtätning av bebyggelse skulle dock kunna motverka riksintresset kulturmiljövård, medan klimatanpassning av vissa kulturmiljövärden ingår.

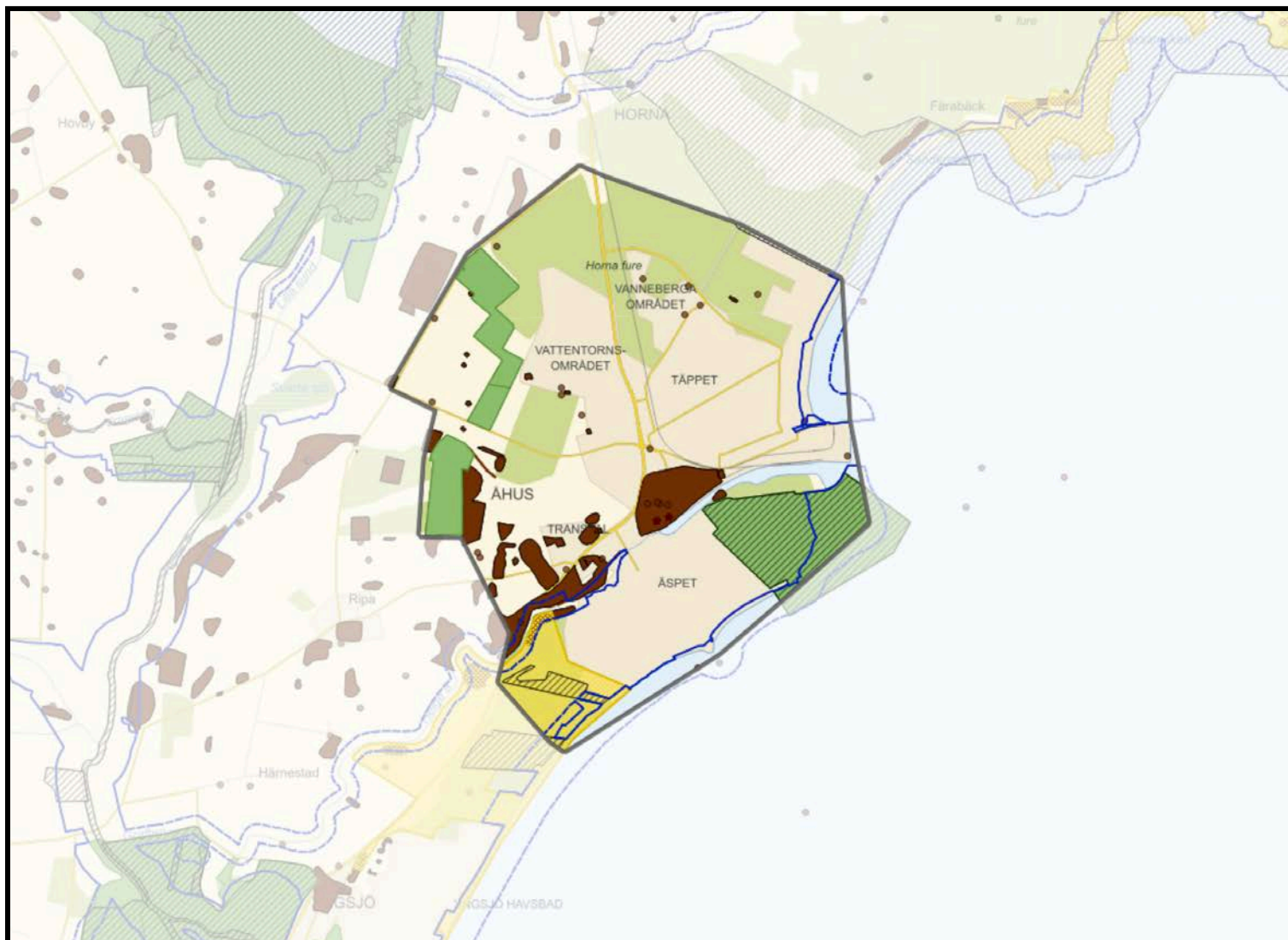
Riksintresse för totalförsvarets övnings- och skjutfält med bullerutbredningsområden för Rinkaby skjutfält och övriga försvarsintressen berörs av befintlig bebyggelse norr om Helge å och öster om järnvägen. I övrigt tillgodoser ÄÖP Åhus riksintresset. Ny bebyggelse i Åhus ska ske i samråd med Försvarsmakten. Detsamma gäller för höga objekt inom hela planområdet.

Riksintresse väg, hamn, fiskehamn, farled berörs av befintlig bebyggelse norr om Helge å och öster om järnvägen. För att undvika skada på det sammanhängande nätverk för kommunikationer och transporter som anläggningarna utgör föreslås kompensande åtgärder för att bibehålla tillgängligheten och funktionen på transporter som ansluter till hamn, vid exploatering och nybyggnation av störningskänslig bebyggelse.

Enligt planförslaget bör även byggnationer och annan verksamhet än sjöfart i farled och hamn, som kan begränsa funktionerna för kommunikation, undvikas. I övrigt tillgodoser ÄÖP Åhus riksintresset. Viss klimatanpassning ingår genom skydd av hamnen mot översvämning. Tidigare utpekade riksintresse för järnväg har tagits bort. Även riksintresse för yrkesfisket föreslås i pågående översyn att tas bort.

Sammanvägning olika riksintressen

Flera riksintressen och riksintresseanspråk överlappar inom planområdet. För de flesta gör kommunen bedömningen att de inte står i konflikt med varandra. Exempelvis kan riksintresse för naturvård, kulturmiljövård, kustzon, friluftsliv och rörligt friluftsliv förstärka varandra och de anspråk som följer av dessa förordnanden leder inte till skada på riksintresse för väg, hamn, fiskehamn, farled eller totalförsvar. Vilka värden de olika riksintressena ska skydda finns beskrivet i *Planföresättningar*.

Miljökonsekvenser - övriga skyddade områden

Här beskrivs påverkan på skyddade områden och arter enligt 7 och 8 kap. Miljöbalken.

ÄÖP Åhus bedöms som helhet tillgodose skyddade naturvärden i och med att ytor för användning som natur och friluftsliv sammanfaller med skydd såsom Natura 2000, naturreservat, strandskydd med flera.

Strandskydd

Åtgärder för kustskydd berör strandskyddat område och kräver särskilda skäl för att få dispens. Strandskydd finns längs Helge å, på Mölleholmen och österut fram till Äspetvägen samt längs hela kusten, med undantag för Helge ås utlopp och delar av hamnen. Strandskyddets värde för allmänhetens fria rörlighet och växt- och djurliv hotas av havsnivåhöjning och översvämning av Helge å. Det finns även ett högt tryck på både ån och kusten genom besökare och boende, som måste balanseras fortlöpande.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd berör en mindre del av planområdet längs kusten. Olika former av kustskydd, särskilt hårda strukturer, skulle kunna påverka landskapsbilden. Sådana pekas dock inte ut inom skyddad mark under planperioden.

Natura 2000 och naturreservat

Flera naturreservat finns i västra planområdet, vilka ansluter till befintlig bebyggelse. Ett mindre område för ny mångfunktionell bebyggelse pekas ut öster om Horna grushåla. Inom planområdet finns Natura 2000-områden på Äspet och planen ansluter till Natura 2000 för Rinkaby skjutfält. Ingen ny bebyggelse planeras i närheten.

Skyddade områden påverkas av klimatförändringar, besökare, militära övningar, invasiva främmande arter och är till stora delar beroende av hävd. Kustskydd, främst mjuka åtgärder som strandfodring kan påverka Natura 2000-område och därför kräva tillstånd.

Vattenskydd och övriga skydd

Ett nytt vattenskyddsområde med skyddsbestämmelser har bildats under tiden ÄÖP Åhus har tagits fram. Den geografiska avgränsningen och bestämmelser till skydd för dricksvattenförsörjning är avgörande för Åhus fortsatta utveckling, och för avvägningar i planen. Utifrån försiktighetsprincipen bör bebyggelse avgränsas med mycket goda marginaler till nutida och framtida behov av skydd. Likaså finns ett stort antal fornlämningar och två byggnadsminnen som är skyddade enligt kulturmiljölagen.

Åtgärder i planen kan beröra arter eller livsmiljöer som skyddas enligt artskyddsförordningen och får inte utföras utan prövning och MKB, exempelvis bebyggelse på golfbanan.

Biologisk mångfald i övrigt och ekosystem

Inom planområdet finns redan skyddade naturområden och planen avsätter ytterligare ytor för natur och friluftsliv, vilket är positivt för den biologiska mångfalden. Det är dock inte tillräckligt att skydda områden med höga naturvärden utan det krävs en kombination av anpassad skötsel och skydd.

Små och stora förtätningar inom bebyggelsen betyder avbrott i den gröna infrastrukturen och fler störningar i form av artificiellt ljus, buller och enfaldig markanvändning. Det kan leda till en brist på ekosystemtjänster där de behövs som mest. Inom bebyggelse och när nya verksamhetsområden tas i bruk fälls ofta alltför många träd och hårdgörs mark utan att alternativ har prövats i en föregående analys eller plan.

I vissa fall kan friluftsliv och naturvård komma i konflikt och det är då människans ansvar att visa hänsyn till andra arter, i planområdet liksom överallt annars.

I planområdet bör särskilt användning natur och friluftsliv, grönområde och landsbygd kombineras för att förstärka biologisk mångfald, exempelvis genom att genomföra åtgärder i kommunal grönplan och naturvårdsplan samt mål för biosfärområde Kristianstads vattenrike. Lika viktigt är dock att mångfalden bevaras inom bebyggelse och areella näringar, till exempel genom att bevara träd och hotspots för pollinatörer samt bekämpa invasiva främmande arter och trädgårdstrymlingar.

Miljökonsekvenser - måluppfyllelse

Begränsad klimatpåverkan

Frisk luft

Bara naturlig försurning

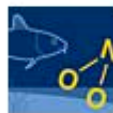
Giftfri miljö

Skyddande ozonskikt

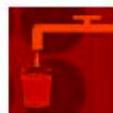
Säker strålmiljö

Ingen övergödning

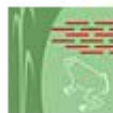
Levande sjöar och vattendrag

Grundvatten av god kvalitet

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Myllrande våtmarker

Levande skogar

Ett rikt odlingslandskap

Storslagen fjällmiljö

God bebyggd miljö

Ett rikt växt- och djurliv

Ovan: Illustration av de nationella miljömålen.

Översiktsplanen ställs mot internationella, nationella och regionala mål av betydelse för en hållbar

utveckling. Kan några konflikter förutses?

Utvärderade mål

Följande mål har bedömts vara relevanta att jämföra med ÄÖP Åhus:

- Nationella miljö kvalitetsmål.
- Globala målen för hållbar utveckling - FN:s Agenda 2030.
- Regionplan för Skåne.
- Barnkonventionen - se *Barnkonsekvensbeskrivning*.

Flera kommunala styrdokument och mål ingår redan i översiktsplanens avvägningar, till exempel lokala mål för bostadsförsörjning, klimat, grön och blå struktur, natur, kulturmiljö, trafik och miljöarbete.

Miljömål

Enligt Miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen visa hur ÄÖP Åhus tar hänsyn till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn. Det ska göras för både nollalternativ och planförslag. Andra miljöhänsyn kan till exempel vara miljö kvalitetsnormer, för vilka hänsyn beskrivs under *Miljökonsekvenser - vatten och MKN*.

För Åhus bedöms nio nationella miljömålsbeskrivningar vara särskilt relevanta att använda som planeringsförutsättningar och vid genomförande och fortsatt arbete med beslut, rådgivning och uppföljning:

Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Dessutom ska beskrivningar till *Generationsmålet* och *Etappmålen* alltid vara vägledande, men bedöms inte här.

Gemensam bedömning för alla miljömålen är att enbart ett genomförande av användningen i markanvändningskartan för ÄÖP Åhus inte bidrar till att uppfylla dem, eller till och med kan göra det svårare. Avgörande är bland annat hur andra kommunala styrdokument kopplas till fortsatt arbete, som klimat- och miljöplan, grönplan, naturvårdsplan, kemikalieplan och kriterier för hållbar samhällsbyggnad. Aktuella riktlinjer för dagvatten behöver tas fram liksom flera andra utredningar

och underlag, se *Uppföljning och fortsatt arbete*. Kommunens rådighet över i ÄÖP Åhus föreslagna åtgärder och hänsyn påverkar arbetet liksom konflikter med behov av mark, vatten och resurser som inte är långsiktigt hållbara.

Nedan beskrivs i korthet olika faktorer som påverkar miljömålen när ÄÖP Åhus genomförs och där åtgärder krävs för att påverka utfallet i positiv eller negativ riktning och undvika konflikter. Utvecklingen för de svenska miljömålen är för Sverige och Skåne som helhet övervägande negativ och arbetsinsatsen behöver öka. Därför har regionala och mellankommunala samarbeten stor betydelse för resultatet.

Begränsad klimatpåverkan

Val av transport- och energisystem och bebyggelsens energibehov. Hållbar nybyggnation, materialval och återbruk. Koldioxidbindande vegetation och markanvändning.

Giftfri miljö

Exploatering och/eller sanering av förorenade områden. Nya utsläpp av föroreningar till luft, mark, vatten och byggnader från trafik, verksamheter, areella näringar och bebyggelse.

Levande sjöar och vattendrag

Föroreningar i dagvatten, luft och från förorenade områden. Läckage och bräddning från VA-ledningar. Rening av avloppsvatten. Areella näringar. Fysiska ingrepp och ändrade flöden. Markavvattning. Invasiva främmande arter och artdöd.

Grundvatten av god kvalitet

Hushållning med mark och resurser. Förorening av vattenförekomster och vattenskyddsområden. Ohållbara vattenuttag.

Hav i balans

Föroreningar i dagvatten, luft och från förorenade områden. Läckage och bräddning från VA-ledningar. Rening av avloppsvatten. Fysiska ingrepp längs kust och på havsbotten. Invasiva främmande arter och artdöd.

Levande skogar

Bebyggelse och exploatering av skogsmark. Torka. Utbredning av viktiga biotoper. Invasiva främmande arter och artdöd.

Ett rikt odlingslandskap

Typ av hävd och jordbruk. Minskad bördighet och jordflykt. Torka eller översvämning. Utbredning av viktiga biotoper. Invasiva främmande arter och artdöd.

God bebyggd miljö

Hushållning med mark och resurser. Utveckling och bevarande av kvaliteter och värden i den byggda miljön. Trygga mötesplatser, vägar och gemensamma utrymmen. Grönska och vatten för klimat, hälsa, rekreation och andra ekosystemtjänster. Tätortsnära natur. Föroreningar i dagvatten, luft och från förorenade områden. Buller.

Ett rikt växt- och djurliv

Exploatering av grönska och vatten. Invasiva främmande arter och artdöd. Utbredning och variation av viktiga biotoper och livsmiljöer för växter och djur. Ekologiska samband och blågrön infrastruktur. Skadelindring och ekologisk kompensation.

Miljömålen i nollalternativet

ÖP 2013 bedömdes som helhet ha en positiv påverkan på miljömålen, framförallt genom att stora förhoppningar knöts till minskade transporter, ökad fjärrvärmeanvändning, en ny dagvattenpolicy, ökad kunskap om var föroreningar finns, kommande VA-plan, naturvårdsstrategi och kulturmiljöprogram samt löpande arbete med detaljplaner och bygglov. Idag kan konstateras att utfallet inte har blivit så positivt och att det finns behov av att revidera och aktualisera mål, strategier och riktlinjer i ÖP 2013.

Agenda 2030

De globala målen för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030 motsvaras delvis av de tre övergripande målen för ÄÖP Åhus: hållbarhet, attraktivitet och trygghet. Hög kvalitet på bebyggelse med anpassning till platsen, kulturhistoriska värden, höga naturvärden, rekreation, biologisk mångfald, trygghet för gång och cykel, minskad biltrafik och ökad medvetenhet om klimatpåverkan, hushållning och att översiktsplanen ska kunna genomföras stämmer väl överens med hållbarhetsmålen. En översiktsplan kan inte i tillräcklig omfattning styra mark- och vattenanvändning så att den blir långsiktigt hållbar, men den kan påskynda arbetet. För att kunna följa upp ÄÖP Åhus på lång sikt krävs dock att kommunen tar fram kriterier för hållbarhet för ny och befintlig bebyggelse. Oförutsedda konflikter mellan olika mål måste också uppmärksammas tidigt, till exempel mellan bostads-, livsmedels- och vattenförsörjning eller behov av ekonomiska investeringar.

Se även *Hållbarhetsbedömning*.

Regionplan

Regionplan för Skåne 2022 – 2040 och den regionala utvecklingsstrategin Det öppna Skåne 2030 innehåller gemensamma visioner och visionsmål om hur Skåne ska utvecklas. För åtminstone tre av de sex visionsmålen bedöms ÄÖP Åhus kunna bidra till måluppfyllelse:

Skåne ska vara en stark tillväxtmotor med en globalt konkurrenskraftig ekonomi som bidrar till miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

Skåne ska stärka mångfalden av goda livsmiljöer genom att ta till vara på sin flerkärnighet och nyttja regionens alla delar för att stärka helheten.

Skåne ska ha en god miljö och en hållbar resursanvändning genom att det ska finnas en rik biologisk mångfald. Skogar, hav, kuster, sjöar, vattendrag och landskap ska må bra.

Kristianstads kommun bidrar till måluppfyllelse både övergripande i kommunen och specifikt för basorten Åhus genom samverkan inom regionen vid genomförande av ÄÖP Åhus. I ett kommunalt perspektiv skulle en konflikt kunna uppstå mellan behov och investeringar i Åhus jämfört med övriga basorter och landsbygd i kommunen.

Bild till höger: Karin Magntorn.

Miljökonsekvenser - avhjälpande åtgärder

Utifrån den betydande miljöpåverkan som har identifierats kan följande åtgärder krävas i fortsatt arbete, för att minska och förebygga negativa miljöeffekter när ÄÖP Åhus genomförs.

Klimatpåverkan

Klimatsmarta åtgärder för teknik, energi, byggnation, transporter och kolinlagring. Minskad användning och konsumtion av fossila bränslen.

Ökad användning av naturmark, träd och vegetation som klimatskydd. Minskad användning av värmehållande och hårdgjorda ytor.

Genomförande av klimat- och miljöplan.

Översvämning

Ingen ny bebyggelse på mark som riskerar att översvämmas. Översvämningshotad mark används för funktioner som periodvis tål vatten.

Sanering av förorenade områden i takt med att användning anpassas till höga vattennivåer och erosion.

Utjämning av flöden uppströms Åhus, till exempel på historisk översvämningsmark.

Anpassning av dagvattenhantering till skyfall, höjd havsnivå och eventuella nya kustskydd.

Ras, skred och erosion

Särskild hänsyn vid markarbete, skydd av dyner och naturlig sandtransport längs kusten. Befintliga byggnader och hårda strukturer som förvärrar erosion tas bort.

Torka, värmeböljor, bränder och storm

Höjd beredskap hos Räddningstjänsten och i samverkan med andra kommuner och myndigheter.

Användning av vegetation som klimatskydd och klimatanpassning av bebyggelse.

Klimatanpassning

Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skydd mot kusterosion och översvämning.

Kustskydd i form av mjuka lösningar, som strandfodring, dyner, plantering av ålgräs och naturbaserade stenrev. Sandtäkt i havet krävs för strandfodring.

Hårda skydd för kulturmiljö eller flytt av enstaka byggnader. I sista hand dokumentation av förlorade kulturvärden.

Hårda skydd för hamnen, omlokalisering av verksamhet utan koppling till sjöfart. Prövning av vattenverksamhet krävs för anläggning av kustskydd.

Reträtt planeras och förbereds för boende, bebyggelse och natur som påverkas av höjd havsnivå.

Kompensation enligt skadelindringshierarkin av natur som inte kan skyddas genom reträtt.

Vatten

Förbättrad dagvattenhantering. Förebyggande sanering av förorenade områden. Kompensation av hårda ytor med genomsläppliga ytor för grundvattenbildning och rening. Utbyggnad enligt aktuella styrdokument för VA.

Ekonomiska investeringar för vattenskydd och för att genomföra åtgärdsprogram för vattenkvalitet.

Vattenransonering.

Hälsa och risker (buller, farlig och störande verksamhet)

Kombination av skyddsavstånd och andra skyddsåtgärder. Lokaliseringsprövning av ny bebyggelse i detaljplan och bygglov.

Ingen ny bebyggelse nära hamnen, och anpassning av dagvattenhantering inom hamnområdet.

Kartläggning av den samlade bullernivån i Åhus och dess påverkan. Viss avvägning av buller från militär verksamhet och sjöfart görs på nationell nivå.

Transporter

Stärka gång, cykel och kollektivtrafik och tillgänglighet till service. Mobila tjänster.

Utreda åtgärder som ska förlänga livslängden på befintlig trafikstruktur och alternativ till genomfartstrafik med Trafikverket.

Föroreningar

Se över riskklassning av föroreningar i hamnen. Undersökningar och efterföljande sanering innan markanvändning i hamnen och andra förorenade områden anpassas till höjd havsnivå, översvämning och erosion. Sanering av föroreningar vid markarbeten i hela planområdet.

Minskade utsläpp till luft från verksamheter och transporter.

Kulturmiljövärden

Tolkning av historiska inslag och värdering av grönskans betydelse för kulturmiljön. Återplantering av grönska.

Anpassa byggnadshöjd, volym, form och placering till befintlig bebyggelse samt ge akt på rörelsemönster, siktlinjer och utblickar.

Undvik materialbyte vid renovering och om- och tillbyggnad, exempelvis från träfönster till aluminiumfönster, både ur ett estetisk, kulturhistoriskt och ett resurshushållningsperspektiv.

Utgå från inventering och värdering av kulturmiljövärden i *Kulturmiljöinventering Åhus* samt *Åhus Bevarandeplan*.

Skydd från översvämning genom hårda strukturer och anpassad dagvattenhantering. Flytt av enstaka byggnader vid översvämning, eller utgrävning, dokumentation och annat omhändertagande.

Skydd av arter, natur och andra områden

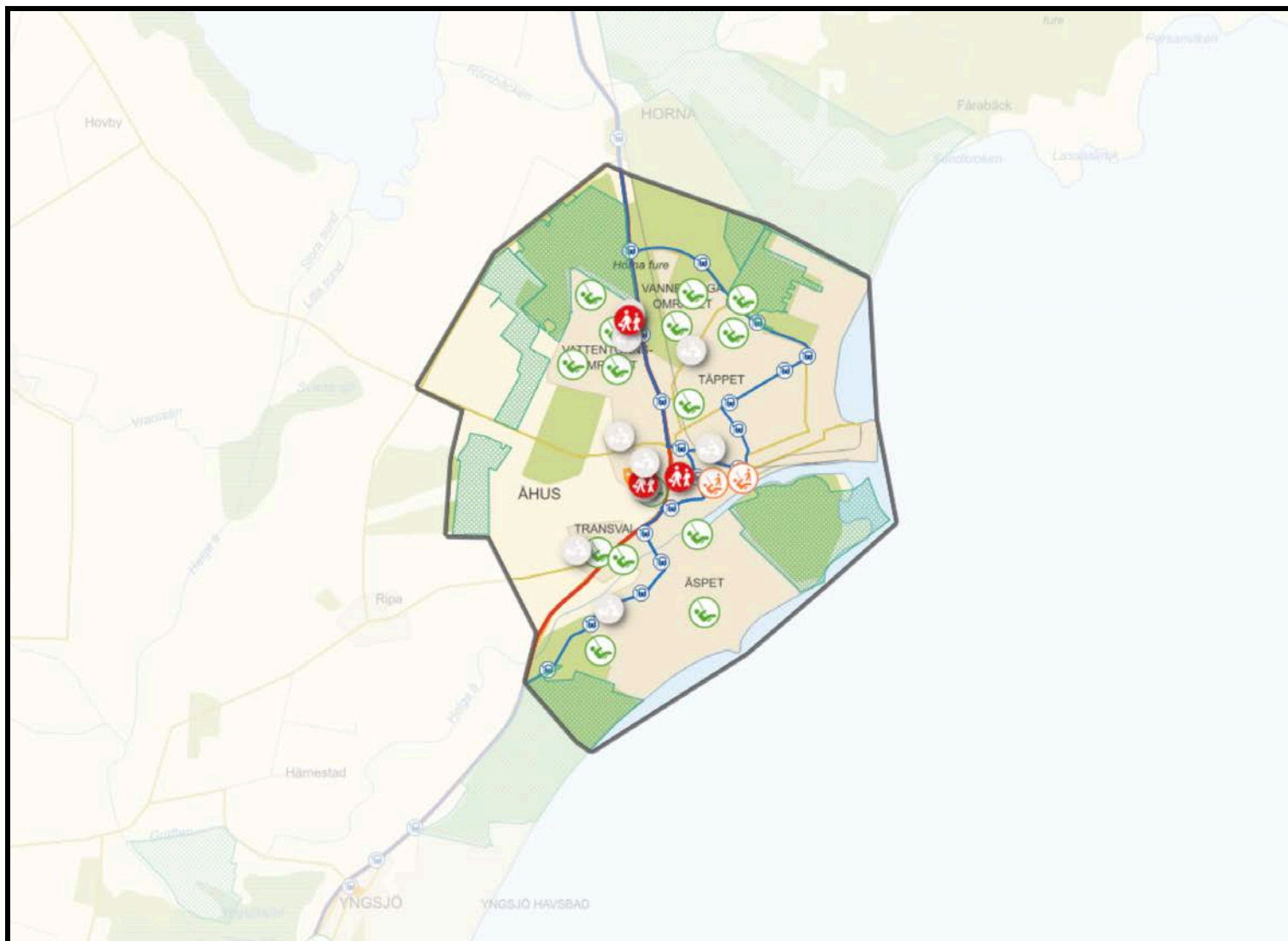
Tillstånd eller annan prövning enligt Miljöbalken gäller för åtgärder som kan påverka skyddade områden och arter, reservatsföreskrifter för naturreservat och skyddsbestämmelser för vattenskyddsområde.

Bekämpa invasiva främmande arter.

Anpassa skötsel och hänsyn vid gränsen för ny bebyggelse och infrastruktur.

Hindra spridning av föroreningar, buller och artificiellt ljus.

Genomförande av grönplan, naturvårdsplan och mål för biosfärområde. Bevara träd och hotspots för pollinatörer.

Barnkonsekvensbeskrivning

Beslut som rör barn ska omfatta en bedömning av om barns rättigheter har tagits tillvara. De fyra grundprinciperna i FN:s barnkonvention är svensk lag sedan 1 januari 2020. Översiktsplanen ska tydligt visa hur barnets bästa prioriteras, om barnets rätt till utveckling tillgodoses, om barn haft möjlighet att påverka planen och om några barn kan diskrimineras genom planen.

När ÄÖP Åhus har tagits fram har barn i Åhus haft möjlighet att lämna synpunkter och förslag i en enkät med frågor om framförallt transporter, aktiviteter och grönområden.

Barnkonsekvensbeskrivningen till ÄÖP Åhus är övergripande. Som barn räknas personer 0 – 18 år. Vid genomförande av planen kommer det att krävas en bedömning av konsekvenser för barn i varje enskilt fall.

Utgångsläge barn

Översiktsplanen är bara vägledande. Det betyder att barn inte kommer att märka något förrän planen genomförs. Det gör kommunen genom till exempel detaljplaner, budgetarbete och byggnation.

ÄÖP Åhus gäller hela planområdet Åhus. Barn lever olika redan idag beroende på vilken del av Åhus de bor i, och ännu mer i jämförelse med barn i resten av kommunen, på landsbygden eller i tätorter. De flesta barn i Åhus bor nära till buss eller säkra gång- och cykelvägar men en del är beroende av att en vuxen kan följa med på vägen eller kör bil.

Översiktsplanen är långsiktig. Det betyder att vissa förslag i planen kanske inte genomförs förrän de som är barn nu har hunnit bli vuxna. Annat i planen hinner väljas bort, för att andra saker har blivit viktigare med tiden. Men det som står i planen visar hur kommunen tänker på framtiden och prioriterar idag. Därför har den betydelse för både barn och vuxna, för de val vi gör idag påverkar vad vi har möjlighet att välja imorgon.

Påverkan på barn

På sikt kan översiktsplanen påverka barn på många sätt. Planen har sikte på barnens bästa utifrån en hållbar uppväxtmiljö. Den visar var barn kommer att kunna bo och utvecklas, och var de kan röra sig fritt, leka och gå i skola. Planen visar var barn kan förflytta sig och hur långt det är till natur, parker och fritidsaktiviteter. Det är också bra för barn att planen visar var de vuxna har möjlighet till arbete och service. Enligt en enkät när ÄÖP Åhus togs fram är barn nöjda med storleken på Åhus men önskar fler aktiviteter för barn som inte idrottar och ett badhus. Översiktsplanen kan inte i detalj styra vad som byggs men kan visa om det finns tillräckligt med plats för bostäder, förskolor, skolor, parker och fritidsanläggningar, så att det inte blir för trångt. Planen visar var det kan behövas skydd mot sådant som är farligt.

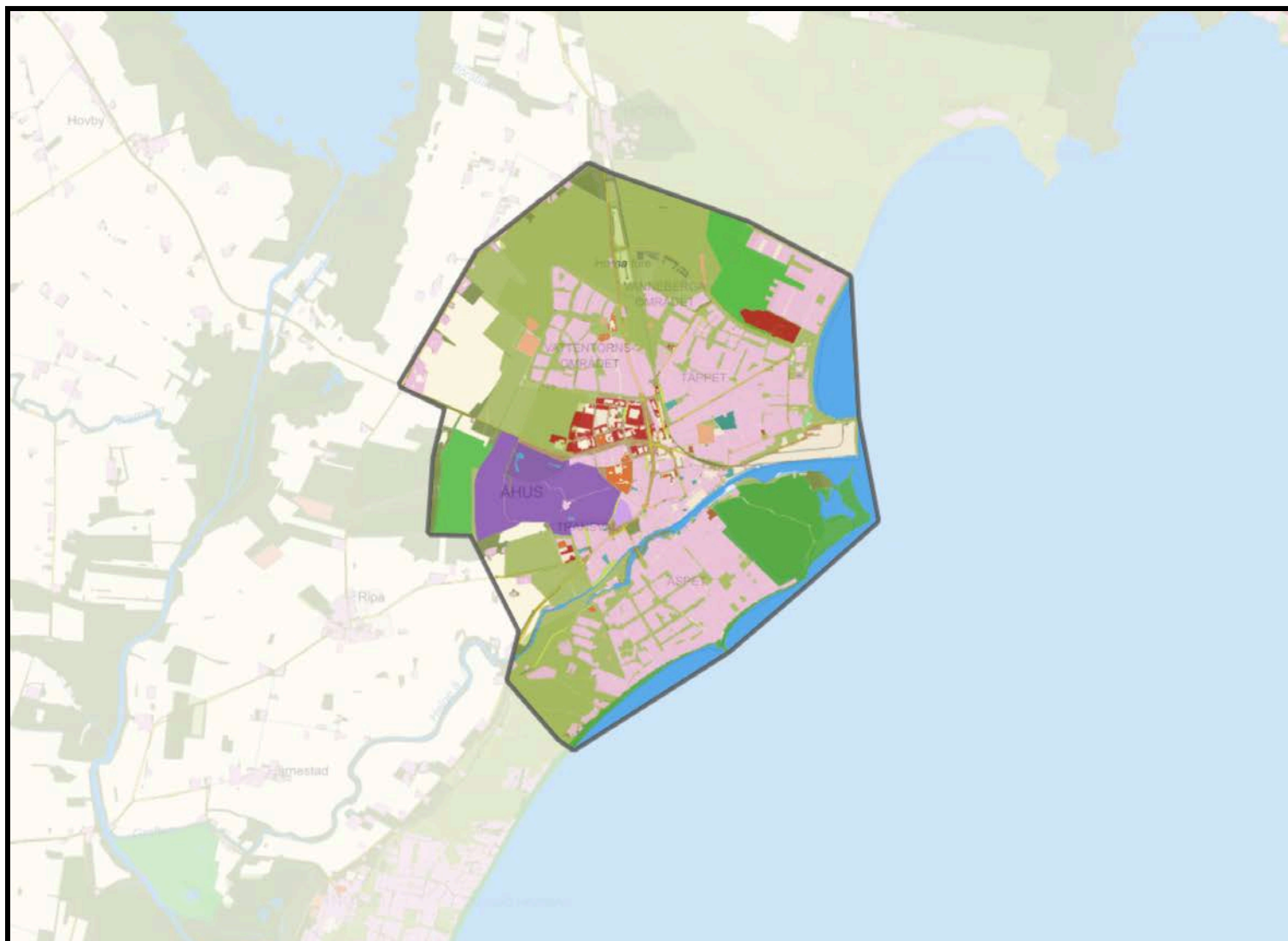
I Åhus kommer klimatförändringen att märkas särskilt väl när havet stiger. Redan idag är det ibland tillfälliga översvämningar och höga havsnivåer, till exempel vid storm. Sedan sjunker vattnet undan. I framtiden kommer en del områden inte att kunna skyddas från översvämning utan marken kommer alltid att stå under vatten. Där det är fast land idag blir det hav och ingen människa kommer att kunna bo där. Det blir en ny strand högre upp på land. Men det kommer att finnas tid till att flytta och att förbereda sig för det.

Det kan också bli mycket varmt och torrt på sommaren och då måste alla spara på dricksvatten och skydda sig för värme och sol. På hösten, vintern och våren kan det istället regna, snöa och storma och det kan bli översvämning på flera platser i Åhus.

Planen påverkar barn i framtiden, även de som inte är födda ännu. Det ska finnas plats över till dem, så att de kan välja att använda marken till något annat än idag. Planen lyfter fram andra arter än människan, som också behöver plats.

Uppföljning barn

När planförslaget genomförs ska barnperspektivet alltid finnas med. Barn bör på olika sätt få vara med (i enlighet med barnkonventionen) vid planläggning och projektering av platser som särskilt berör barn, så som förskola, skola, fritidsverksamhet. Det gäller även för allmänna platser inom tätorten där barn tillbringar mycket tid, som parker, lekplatser och torg. Ett sätt att följa upp är att räkna hur många barn som har varit delaktiga i planprojekt eller i hur många beslut om markanvändning som barn har tillfrågats. När det kostar mycket pengar att bygga och sköta det som föreslås i planen är det viktigt att se till att det blir rättvist för alla barn, oavsett var i kommunen de bor.

Hållbarhetsbedömning

För att belysa planens bidrag till en hållbar utveckling bedöms ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter övergripande.

Utgångspunkten är bland annat Miljöbalkens och Plan- och bygglagens portalparagrafer:

”främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.” (utdrag ur 1 kap. 1 § Miljöbalken).

”med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.” (utdrag ur 1 kap. 1 § Plan- och bygglagen).

Kristianstads kommun ska vid översiktsplanering tillämpa en hållbar samhällsbyggnadsprocess, där såväl ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet analyseras kontinuerligt, enligt kommunens styrdokument. Hållbarhetskriterier ska vara en grund för de avvägningar som görs i ÄÖP Åhus och ska användas för att beskriva konsekvenser för både miljö, hälsa och samhällsekonomi.

Ekonomisk hållbarhet

Utgångsläge

Åhus har haft en tillväxt under flera år, både i ett kommunalt och regionalt perspektiv, när det gäller besöksnäring och besökare.

Planens påverkan

ÄÖP Åhus visar en beredskap för att bevara och utveckla verksamhets- och industriområden, transportinfrastruktur och attraktiva bostäder. Samtidigt krävs investeringar med allmänna medel för att utveckla nya områden och tillgänglighet till teknisk försörjning, kollektivtrafik och annan service. Minskad klimatpåverkan, som är nödvändig genast, och klimatanpassning, som kanske inte ska genomföras förrän långt senare, måste utredas och planeras tidigt och kostnader kan vara osäkra och svåra att motivera.

Naturen ger goda möjligheter till inkomster i Åhus men sätter även gränser för ekonomin. Mark och vatten ska användas så att produktionen av ekosystemtjänster ökar och naturen är i balans och det kan krävas någon form av gröna räkenskaper för att balansera olika behov med tillgång.

Uppföljning

För uppföljning finns olika nyckeltal för samhälls-, kommunal- och privatekonomi och utnyttjande av mark och bebyggelse. Avgörande för Åhus kan vara att mäta en flexibel bebyggelseanvändning och andel mångfunktionella ytor.

Social hållbarhet

Utgångsläge

Åhus präglas av säsongvariationer, och är för många en sommarstad med en stor andel fritidsbebyggelse. På sommaren uppskattas befolkningen öka från cirka 11 000 till 25 000. Dessutom tillkommer besökare till olika evenemang etc, med en puckel under 4 - 6 sommarveckor.

Allmänt tycker tillfrågade Åhusbor att det är bra att bo i Åhus, det är nära till skog, hav, service och butiker. Det finns dock utrymme för förbättring, framförallt när det gäller trafiksituationen, kollektivtrafik, friluftsliv, grönstruktur och tillgång till hyresrätter. Det finns även en önskan om högre trygghet. Kusterosion och vad havsstränderna ska användas till är ett hett diskussionsämne. Många uttrycker att Åhus redan nu är lagom stort, och känner en oro för att attraktivitet och trygghet ska försvinna när Åhus växer.

Planens påverkan

Planen har bland annat fokus på att höja trygghet för cyklister och fotgängare och att öka attraktivitet i bebyggelsen, särskilt i centrum och vid infarterna till Åhus. Tillkommande bebyggelse samlas i närhet till service och kollektivtrafik. Samtidigt behålls lederna ut till omgivande natur och några grönområden föreslås få ökat skydd. På sikt kan klimatförändringar och höjd havsnivå få en särskilt tydlig effekt på boende i Åhus. En förberedelse för flytt och reträtt undan översvämning kan skapa oro och motsättningar i samhället och bör förebyggas genom god planering, öppenhet och information.

Uppföljning

Klimatförändring och arbete med klimatanpassning bedöms få en genomgripande effekt på Åhus. Under planperioden kommer det att bli en utmaning att öka allmänhetens riskmedvetande och kunskap om havsnivåhöjningen, och dess effekt på både gemensamma ytor och enskild egendom. Det krävs samförstånd, planering och tydliga avvägningar mellan skilda intressen för att kunna omfördela resurserna rättvist och minska social oro, när många måste flytta, eller söka upp nya fritidsområden, allteftersom strandlinjen tar ny mark i anspråk. Klimatförändringar kan påverka besöksnäring och arbetstillfällen på orten, inte minst i hamnen, och olika former av kustskydd minska platsens attraktivitet. Den ojämförligt största effekten av klimatförändringen kommer att drabba barnen och framtida generationer.

Planen bör även följas upp när det gäller om hållbara transporter är tillgängliga för alla och om ny bebyggelse samt bevarad biologisk mångfald kan öka trivsel och trygghet för de boende.

Ekologisk hållbarhet

Utgångsläge

Natur- och klimatkrisen är akut och på både global och lokal nivå försöker flera aktörer samla krafter för att till exempel hejda artdöden, förlust av rent vatten och vår samtids negativa påverkan på kommande generationer.

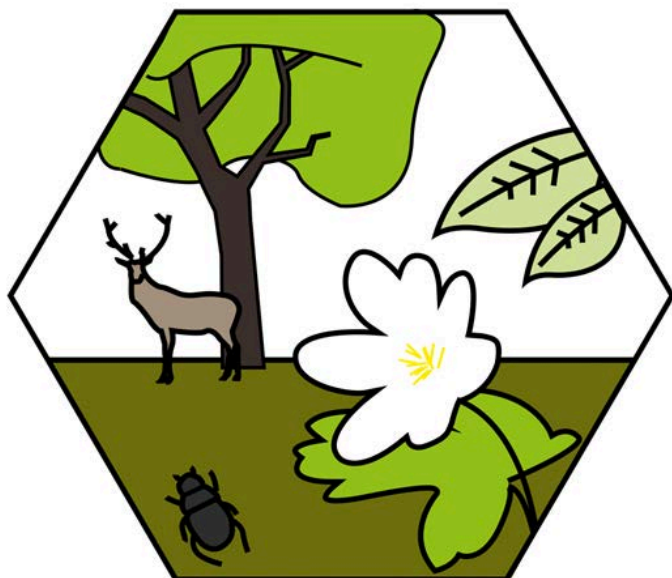
Planens påverkan

Flera möjliga intressekonflikter i ÄÖP Åhus kan påverka naturen, till exempel genom behov av bostäder, livsmedels-, transport- och energiförsörjning, klimatanpassning och friluftsliv. Ansvaret för att förebygga och lösa problem och betala för skador på ekosystem behöver göras tydligt, liksom vem som ska ha nytta av naturen. I planen finns skadelindring och ekologisk kompensation nämnt, vilket är positivt.

Ett genomförande av planen kan påverka klimatet, exempelvis genom byggnation och transporter, och det kommer att krävas kompensation för att klara nollutsläpp. Kommunen behöver samverka regionalt – särskilt när det gäller klimat och vattenkvalitet.

Uppföljning

Planen kan exempelvis följas upp genom att mäta hur skadelindringsprincipen har tillämpats vid detaljplan och bygglov (eller annat genomförande av ÄÖP Åhus). Typ och kvalitet hos relevanta naturvärden och skötsel av grönområden kan också utvärderas. Kommunen deltar i regional miljöövervakning och nationella åtgärdsprogram där mätdata kan användas för uppföljning.

Ekosystemtjänster

Ekosystemansatsen innebär att ekosystemtjänsterna, alltså den nytta vi människor har av naturen, ska fördelas rättvist och utnyttjas hållbart.

De naturliga ekosystemen måste först och främst må bra och vara i balans för att kunna leverera. Naturen har också ett egenvärde, som inte är kopplat till människan. Konkret behöver svampar, bakterier, växter och djur få tillgång till sina ursprungliga livsmiljöer och finnas i en mångfald av arter och populationer. Som väntat är förutsättningarna för ekosystemen sämre i landskap där mark- och vattenanvändning är intensiv och långt från naturliga förhållanden, till exempel exploaterad mark och bebyggelse med mycket hårda ytor. I arbetet med att ta fram ÄÖP Åhus har vissa områden med höga naturvärden valts bort från bebyggelse och planen pekar ut nya områden för natur, park och friluftsliv. Samtidigt kommer ett genomförande av planen ofrånkomligen att leda till vissa konflikter.

Betydelsen av biologisk mångfald kan inte underskattas. Avgörande för ekosystemtjänsternas fördelning och nytta för oss när planen genomförs, är andelen grönytor med höga naturvärden som blir kvar och vilken plats naturliga ekosystem får i all annan markanvändning. Natur kommer att trängas undan när stränderna försvinner och bebyggelsen i Åhus blir tätare. Markanvändning utifrån ekonomisk, social och ekologisk vinning måste kombineras för att uppnå framgång.

Sammanvägning hållbarhet

Åhus historiska placering, synnerligen höga kulturmiljövärden och naturvärden, sjöfart och handel, popularitet som badort med mera – få platser förenar så tydligt de tre aspekterna av hållbarhet, nämligen ekonomiska, sociala och ekologiska intressen. De knyter även an till varandra relativt väl i ÄÖP Åhus. Det finns kombinerade effekter, där olika värden förstärker varandra. Att skilja på eller blanda bebyggelse utifrån ändamål och känslighet, och att inte bygga mer än vad som behövs, ger i längden en hushållning med marken som är både ekonomisk och ekologisk. Grönska för rekreation, höga naturvärden och rent vatten ger frisk befolkning, friska ekosystem och ekosystemtjänster. En plats som fortsatt är "lagom stor" är attraktiv för boende och besöksnäring. Hållbar utveckling kräver att kommunen håller sikte på en balans mellan ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet i fortsatt arbete och att konflikter identifieras och förebyggs tidigt. Avgörande är hur kommunen följer planen och vilken rådighet som finns över de viktiga frågorna. Uppfyllelse av miljökvalitetsmålen är närmast proportionerlig mot hållbarheten.

Uppföljning och fortsatt arbete

Översiktsplanen (ÖP), och ändringar av ÖP som ÄÖP Åhus, följs framförallt upp genom kommunens arbete med Planeringsstrategin. Minst en gång per mandatperiod följs aktualitet och genomförande av gällande ÖP upp genom arbetet med att ta fram en planeringsstrategi. Uppföljningen omfattar även olika planeringsunderlag och förutsättningar som påverkar ÖP, till exempel riksintressen. Kontinuerlig uppföljning sker också genom miljöövervakning, där kommunen deltar i samordnad kontroll av miljöfarliga utsläpp till luft och vatten och pågående förändringar i miljön.

Exempel på områden som berör Åhus och kräver fortsatt arbete:

- Klimatpåverkan: årlig klimatbudget - i enlighet med klimat- och miljöplan.
- Kartläggning av buller från trafik och verksamheter.
- Översyn och bedömning av riskklassning av förorenade områden i Åhus hamn.

- Åhus hamn – framtida verksamhet och klimatanpassning.
- Utredning och samhällsekonomisk konsekvensanalys av kustskydd.
- Prövning av laglighet vid anläggning av eventuella kustskydd.
- Alla förändringar i befintlig strandlinje eller bottenpografi ska sjömätas och skickas till Sjöfartsverket.
- I fortsatt planeringsarbete måste hänsyn tas till sjöfartens tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet, så att den inte försämras.
- Förberedelser för reträttåtgärder vid höjd havsnivå.
- Utredning av livslängd på trafikinfrastruktur, Åhusbanans utvecklingsmöjlighet och alternativ till genomfartstrafik samman med Trafikverket.
- Mobilitet och beteendepåverkan enligt trafikplan, till exempel mobila tjänster för transporter.
- Genomförande av åtgärdsprogram enligt Vattendirektivet.
- Uppföljning av etablering av ålgräs i havet.
- Riktlinjer för bostadsförsörjning, inklusive sådana analyser och underlag som ligger till grund för riktlinjerna.
- Riktlinjer för fördröjning och rening av dagvatten, inklusive sådana analyser och underlag som ligger till grund för riktlinjerna.
- Utredning av möjligheterna för hur verksamhetsmark kan utvecklas inom V12 och V13.